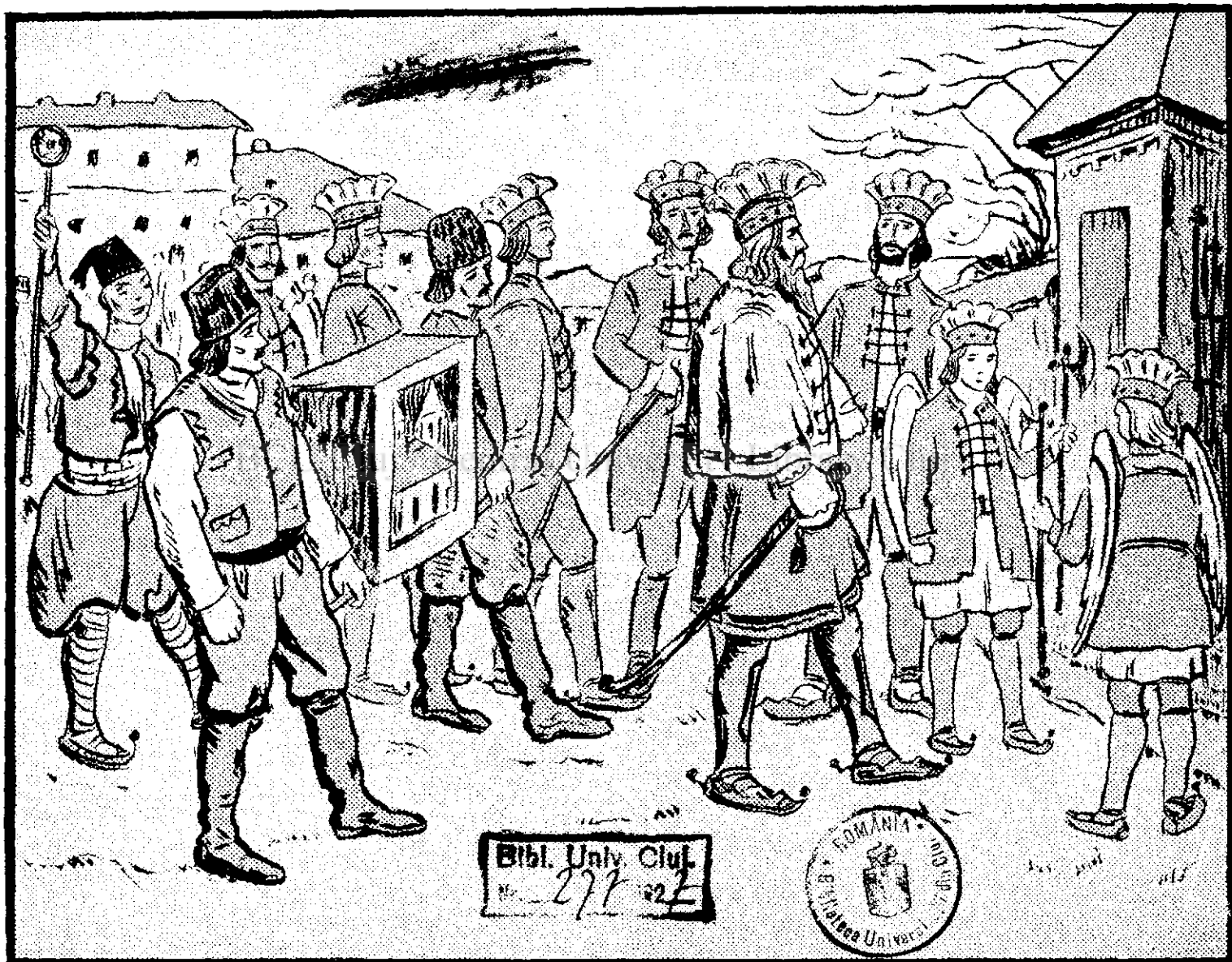

UNIVERSUL LITERAR

IROZII, desen de ȘTEFAN DIMITRESCU

În acest număr: EMANOIL BUCUȚA, GEORGE GREGORIAN, ALFRED MOȘOIU, AL. T. STAMATIAD, ION CREANGA, DON JOSE, GH. GARDĂȘ, ZAHARIA STANCU, G. BREAZUL, PERPESCIUS, N. N. TONITZA, OSCAR WALTER GISEK, B. CECROPIDE, etc. Buletin bibliografic săptămânal de Al. Sadi Ionescu. Vignete și desene de I. Teodorescu-Sion, Ștefan Dimitrescu și N. N. Tonitza.

An. XLII, Nr. 1.

3 Ianuarie 1926

Let 5.

Zăpezile de altă dată .

...erau, orice s'ar spune, mai statornice. Mai puțin capricioase. Era o distincție între zăpadă și ploaie ca între două fiice ale aceleiași prințese, dintre cari una se măritase, cuminte și conservatoare, cu feciorul prințului din regatul vecin pe când cealaltă, trecând peste consemnul prințiar contractase una din acele însofiri morgantice care alimentează și cumetriile și foiletonul romanilor de senzație. Ploaia era ploaie și zăpada era zăpadă. Se pomenea desigur, și înainte vreme, de tunete și de fulgere în toiu de iarnă dar chiar așa, ca zilele trecute, în Muscel, curcubeu în ajunul Crăciunului, par'că nu. Toamna își prelungia agonia până în pragul lui Noembrie, începeau preparative de iernat, totul se petrecea ca în creștomaziile de clasele primare în care anotimpurile au date fixe, cerul se posomora ca în celebra pânză a Golgoței și într'o bună zi pastelul lui Alesandri intra în funcțiune. „Lungi troene călătoare, adunate 'n cer grămadă“, „ziua ninge, noaptea ninge, dimineața ninge iară“ și iarna își instalează circul sub corturile-i albe și nu-și ridică tabăra până 'n primăvară. Nu era de rigoare, să se fi prăsit mulți șoareci de câmp și nici să se fi făcut nenumărate scorușele, ca să fi avut, după credința poporului, o iarnă lungă. „Ce-asteaptă zăpada? — pe aceea ce-o să vie“ e o imagine tipică pentru iernile patriarhale și tabietlii, bune de taifas și care nu se urnesc cu una cu două...

La Pol, negreșit, nu era mai altfel. Dacă ne era greu să admitem că în colibele de zăpadă, luminate cu o gazornită de ulei de foc, e o căldură, după spusa exploratorilor, sufocantă, în schimb poveștile lui Andersen ne vorbeau de serate groenlandeze, cu dansuri albe în lumina lunii, cu un balet de urși polari în timp ce mai departe, într'o simplitate de tragedie greacă, un muribund autohton era cusut într'un sicriu de pici și, după dorința lui, zvârlit în apă, să se odihnească printre ghetarii plutitori pe care dorm căminii de mare când pe deasupra pasărea furtunilor se sbate și stâncile oscilează și nămeți de ghiată și zăpadă se năruie...

Și nici în împărăția semeților Alpi nu era mai altfel ca la Pol. Intinderi desfășurate de omăt și ghiată, lavine patinând după cel mai perfect cod al sportului, din loc în loc, pogoane de zăpadă roșie, tinctată de misterioasa înfuzorie, cu numele de nimfă: Uredo nivalis, dar peste tot imperiul acciași înțremenire albă, acciași ceremonie nupțială a fetei de împărat cuminte, același protocol ca 'n bunele noastre zăpezi de altădată...

Căci, vai, totul și pe nesimțite ne duce pe coarda regretului, la refrenul lui Villon: „Ce s'au făcut zăpezile de altă dată!“ Cum se cunoaște că voga-

Răscumpărarea

— CH. BAUDELAIRE —

Omul, ca să-și răscumpere vina,
Are două câmpuri pline de hălăril,
Pe care trebuie să le muncească
Cu fierul gândului său ;

Ca să strângă câteva spice,
Ca să culeagă cea mai mică roză,
Trebuie veșnic să le stropască
Cu lacrimile frunțel sale.

Unul e Arta, altul — Iubirea.
— Ca să 'mbuneze pe judecător,
În ziua teribilă a judecării
Când fiecare va fi judecat,

Omul va trebui să-i arate
Hambare pline cu grâne, și flori
Bogate și strălucitoare
Cu care să cucerească pe Ingeri.

AL. T. STAMATIAD

bondul autor al „Testamenturilor“ nu era de loc un personaj polar. Căci dangăitul acesta de clopot funebru, nu e de alt undeva decât din celebra „Ballade des Dames du temps jadis“ care așa de înșelător începe :

„Dites moy où, n'en quel pays,
Est Flora, la belle Rommaine“

și trece, într'un înduioșător murmur de pomelnic și pe Arșipiada, și pe înțeleapta Heloiza, amanta călugărului Abellard (ți amintești de acele ore de meditație delicioasă despre cari însuși povestește în agreabila lui lătimească?) și pe regina ce porunci ca Buridan, să fie zvârlit cu sacul în Sena — apoi :

Regina Blansa ca un crin,
Cântând cu voce de sirenă.

și-apoi pe Berta, pe Bietris, pe Allis și în cele din urmă, pe Ioana d'Arc, buna Lorenă pe care o arseră Englezii pe rug, ca să sfârșească înaintea soției, în aceste două, cu ecouri de trecut și de desnădejde, versuri :

Où sont-ils, où, Vierge souveraine ?
Mais où sont les neiges d'antan !

Și-acum te înțeleg, suflete! Nu de dragul fenomenului atmosferic ți-ai amintit de zăpezile de altă dată și de miraculosul refren al lui Villon. Cădelnițează în svon de zurgălăi de argint, sânii iuși dispărând pe sub umbratul de ceață, de vis și de nea, se pierde, la marginea unei păduri, pe lângă linia ferată, un cuplu nins de un roi de fluturi albi, zăbovește la o răspântie, între bice de crivăț, un tânăr desfoind roza vânturilor și alcătuiindu-te din inexistență și din iubire, mică fantomă, cu ochi strălucitori de abanos, cu buzele de vișini altoite și cu ștrengarul tău breton...

PERPESICIUS

Cei doi consolați

— Voltaire —

Marele filosof Citofil spunea într'o zi unei femei care avea serioase motive să fie dezolată : „Doamna mea, regina Angliei, fiica marelui Henric al IV-lea, a fost tot așa de nenorocită ca și d-ta : o alungară de pe tron ; era cât p'aci să o înneece furtunile pe mare și-și văzu regescul soț pierind pe eșafod. — Imi pare foarte rău pentru dânsa, răspunse femeia și porni să se tânguiască de propriile ei nefericiri.

„Dar, spuse Citofil, amintiți-vă de Maria Stuart : ea nutrea o iubire foarte curată pentru un foarte cum se cade muzicant care avea o prea frumoasă voce de bas. Bărbatu-său ucise pe muzicant chiar în fața ei și apoi buna ei prietenă și rudă, regina Elisabeta, despre care se zicea că e fecioară, puse de-i tăia capul pe un eșafod acoperit cu negru, după ce o finaseră optsprezece ani în închisoare. E din cale afară de crud, răspunse femeia și se adânci din nou în melancolia ei.

„Ați auzit cumva vorbindu-se, zise consolatorul, de frumoasa Ioana din Neapole care fu prinsă și gătită? — Mi-aduc aminte, ca prin vis, răspunse întristată.

„Trebuie să vă povestesc, adăogă celălalt, întâmplarea unei Suverane care fu detronată, chiar pe vremea mea, curând după cină și care-și slărși zilele într'o insulă pustie. — Cunosc toată povestea asta, răspunse doamna.

„Ei bine, atunci am să vă arăt ce i s'a întâmplat unei alte strălucite prințese careia i-am predat filosofia. Ea avea un amant, așa cum toate, strălucitele și frumoasele prințese, au. Tată-său intră în odată și surprinse pe amantul ce avea fața îmbujorată și ochii scânteietori ca rubinul ; femeia avea și dânsa obrazul foarte aprins. Chipul tânărului nostru dispăcu așa de mult tatălui fetei, că acesta, repezindu-se în dâdu cea mai teribilă palmă din câte dăduseră vreo dată în ținutul lui. Amantul puse mâna pe clește și sparse capul socrului care cu mare greutate se vindecă încât și astăzi tot mai poartă urma acelei rani. Amanta, zăpăcită, sări pe fereastră și-și scrânti piciorul, așa că și astăzi se bagă de seamă cum șchioapătă cu toate că are acciași talie admirabilă. Amantul fu condamnat la moarte pentru că a spart capul la un prinț așa de mare. Îți poți închipui în ice hal era prințesa când îi ducea amantul la spânzurătoare. Am văzut-o neîntrerupt cât a stat în închisoare ; nu-mi vorbea de cât de nenorocirile ei.

— Atunci, de ce nu-mi dai voe și mie să mă gândesc la ale mele? îi spuse femeia. — Vai răspunse filosoful, pentru că nu trebuie să te gândești și pentru că dacă au mai fost atâtea celebre doamne nefericite, și-ar sta foarte rău să te prăpădești cu firea. Gândește-te la Hecuba, gândește-te la Nioba. — Ah ! răspunse femeia, dacă așa fi trăit pe vremea lor sau pe vremea atâtor prințese strălucite, și, ca să le consolezi, te-ai fi apucat să le povestești nenorocirile mele, crezi că ele te-ar fi ascultat?“

A doua zi filosoful pierdu pe unicul său fiu și era cât p'aci să moară de supărare. Cucoana întocmi o listă cu toți regii care-și pierduseră copiii și o duse filosofului. Acesta o citi, a găsi foarte exactă dar continuă să plângă.

Trei luni mai târziu ei se revăzură și fură foarte mirați că sunt cu mult mai veseli. Puseră să se înalte o frumoasă statuă timpului, cu următoarea inscripție : ACELUIA CARE CONSOLEAZĂ.

LEBĂDA

EMANOIL BUCUȚA

Șoseluța se cațără pe sub deal și face din cotituri prispe de vedere peste văi. Bahluiul s'a pierdut în seara pădurilor desfrunzite. Câte un iaz licărește metalic de-o lumină nu se știe de unde răsfrântă. L-ai ajunge cu docarul după două ceasuri de drumeag de moșie prin miriște. Acolo Iacov pescarul scoate acum dopurile vechi de teiu din găurile bărcii și pune în loc altele. Astăseară domnișorul cel mic iese la rațe.

L'am văzut pregătindu-se încrunțat. Dăduse întâiu porunci pe-a doua zi, cine să meargă la pădure și în ce parte. Dacă venea Ovreiul dela Botoșani cu vinul, trebuia dus să i se arate comina. Fuscuse pe la grajdul de vaci și încuiase singur ușițele verzi dela cotețele păunilor. Cu trei zile înainte găsise lebăda fără cap în cutia ei caldă, unde avea să ierneze. O pisică sălbatică se strecurase pe burlanul îngust de aer și o sfâșiasse. Avea de atunci un fel de necaz prost și nevânătorec. I se părea că apa n'are să se mai întorcă în basin niciodată și că parcul și casa de față au să fie cu totul troenite de frunza toamnei. Vână ca să se răzbu-ne, peste zi și noaptea, vânat cu blană și vânat cu aripi. Primăvara pentru el se depărtase.

I-am cerut să mă ia și pe mine. A primit cu jumătate gură, dar eram prea prieteni și seara se arăta prea frumoasă, ca să bag de seamă. Înșurupa acum mai bine scaunul dela spate și mai îndesa ceva în săculeața cu merinde. Atât însemnam deocamdată în întreprindere, și poate până la capătul ei. Nu-mi păsa.

Când să pornim, un țaran călare intră pe poartă cu o scrisoare dela „Curtea”. Era bucuros că ne prinsese și râdea de sub pălăria lui cu margini mari de plăș moldovean. Prietenul citi dintr'o privire și-mi zise, de la locul lui, fără să se întorcă. Ținea hățurile într'o mână și biciul într'alta.

— „Bunicul ne roagă să facem un scurt ocol pe la el. Te supără?” Și așa se brodisă că treceam în trap grăbit pe șoseluța cu priveliști peste văi, de cerdac de turn. Lăsam câmpul tot mai departe, la dreapta.

„Curtea” e înconjurată de un zid înalt de cetate, cu piatră și cărămidă amestecate. Are oranjerie, iaz și colibe de pastorală, cu amintiri din veacul ciobănițelor regine. Porțile se închid cu drugi în cruce și poate că ostași în pantaloni albi strimți și în haine albastre lungi, pe trup, ies atunci din întuneric și țin straje cu puști cu vergea. Docarul trece pe a-lea largă dela intrare purtat parcă de roți de jucărie. Plășul fuge când înainte, când la coadă, și nu ne lasă decât la scară.

— „Ce e cu firul vostru?” zise un bătrân care stătea nevăzut în firida cu bancă a verandei descoperite dela intrare, și se sculă să ne întâmpine.

Trebuia să fie bunicul gazdei mele, prințul. Îl priveam cu o lipsă de sfială, la care mă îndemna marea dorință, de mult amănată, să-l cunosc.

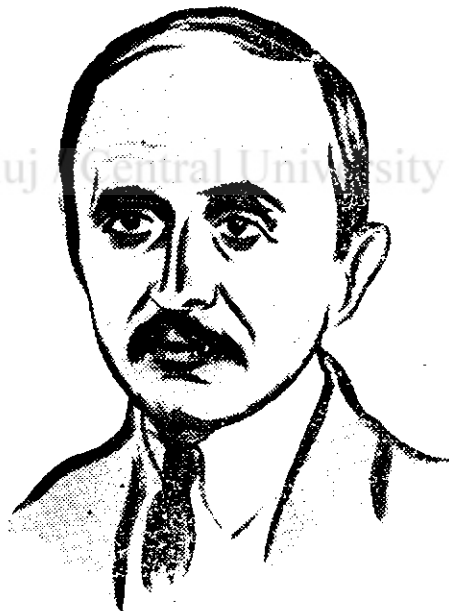
Era neobișnuit de înalt și puțin adus de umeri. Cu atât îl apăsau cei șaptezeci de ani, pentru că deasupra barbei albe, fața era sănătoasă, roșie și scină. Nasul puternic și ochii albaștri aminteau de chipuri de domni, cari umplu de aceeași hotărâre și privire istească, două veacuri din viața Moldovei. Neamul s'a risipit și rărit, dar, cum pe un ogor unde a fost pădure, tăiată de schimbările vre-

mei, spicele cresc obraznice din vechiul loc îngrășat de frunză sau câte un copac lăsat semn de hotare se avântă rămuros cât o dumbravă, în atâtea case de pe plaiurile de-aici, rude tari duc mai departe sângele primit, iar, când s'a păstrat chiar spița blagoslovită, ea e ca acest moșneag, portar de istorie.

— „Ce e cu firul vostru? Știam că pleci la cinci și am sunat numai cu puțin înainte”.

— „Un car a trântit stâlpul dela Fântâna-văruiță. Tocmai îl ridicau când treceam. Dar, dacă nu-și lovea Spuzitu iapa cu călcăele, nu ne mai apuca. Imi dai voce? Fostul meu profesor, de care ți-am spus că ne-a făcut plăcerea să vie pentru câteva zile la noi, și mă însoțește la iaz”.

Intrarăm încet. Nu într'o încăpere de casă locuită, ci într'o sală de armă fără sfârșit. Lumina celor trei geamuri din față, înalte cât peretele, cădea pe mozaicul de jos și de acolo, aruncată îndărăt de luciul și tot mai slabă, abia înainta spre fund. Pe margini era umbră. Nu vedeam dacă acea umbră nu era plină

EMANOIL BUCUȚA

cu armuri în rând, cu tăblia netedă și mare de cavalier al credinței sau cu plăcile și clinii mlădioși, gătiți cu nituri și spini de oțel, ai curțiilor france. Prapure de piele în prăjină cu cruce și flamuri de mătase în lănci puteau să se înșire în spatele lor, tot de altă culoare și stemă, în lungi cuere cu belciuge de fier. Iar când noaptea sfesnicele cu multe brațe erau purtate în odăile din dreapta și din stânga sau pierreau în sânurile de după areul de zid neînchipuit de larg din fund, ce alaiu de vedenii de bal în fășitoare taftale și focuri de pietre nu roia pe delături, cu pieptănătura linsă, cu cărare, și rotunjimile de malacov napoleoniene, sfărâmându-se într'o pulbere albă de zori.

— „Uite de ce te-am chemat”, începu bătrânul după ce ne așezarăm. „Mi-a telefonat Adina, vară-mea, că vine cu Pica pentru două zile, să vâneze. Te rog pune la cale câteva vânători și întovărășește-le. Ți-l dau pe Boldur pușcașul”.

— „Când vine fața Adina?”

— „Chiar acum. Le-aștept la creaiu. Au plecat de-un ceas cu mașina dela Iași”.

— „Știi că n'are să fie ușor, bunicule? Ceva se poate face, nici vorbă. O să luăm încă odată câmpul din sus de vârlărie și să ținem marginea până în gâră. Dar ce-are să cadă? Aș putea să număr de azi: zece, doisprezece iepuri și patru, cinci blăni de vulpe. E locul sărac și vânzolit. Alaltăeri a fost cam pe-acolo bătaie mare cu două sate. Să se fi tot împuscat într'o zi întreagă treizeci de iepuri. Trei sferturi, de cap! Altădată o să ne ducem la iaz. Mutăm seara de azi pe poimăine”.

Zise și răsese puțin din coada ochiului la mine. Vrea să se arate vesel că-mi fusese stăruința de geaba și mă păcălisem. Eu îi iertam orice. Îl știam în sine amărât și, apoi, ascultam glasurile de demult ale castelului.

— „Da, ce-i dreptul, e timpul nepotrivit. Dar știi că pe ploaia și vântul de Sâmbătă Mitruț a văzut doi lupi în lunecă?”.

— „Si-a tras?”

— „Ce să tragă? Era călare și, când a mirosit calul sălbăticiunile, a început să sforăie și să se învârtăască în loc. S'a luptat el Mitruț să-l ție și să-și desfacă pușca de pe umăr. De unde! Lupii s'au nîtat la el și au intrat fără grabă în răchii. Doar că n'a venit plângând de ciudă la mine băiatul!”.

Cred că dela aceste întâmplări cu fiare și furtuni bunicul și nepotul au trecut la altele, petreceri la conacele vecine sau prefuri de vin și de grâu pe piața Cernăuțului și între cooperativele basarabene. Le-auzeam numai câte un crâmpeliu de vorbă. Prințul ședea rezemat în palme pe bumbul de aur al bastonului și privea cu ochii umezi pe tâuăr, de cealaltă parte a mesei. Îl urmărea cu un zâmb care nu voia să se arate. Iar acesta, cu toată cuviința lui de om de lume, se simțea că e cu mîntea alurea. Își așeza câteodată unda de păr ca năul care-i cădea pe frunte și atunci ochii foarte albaștri și depărtați se omea pe lucruri, cu puțină nedumerire. Și numai decît gura zâmbea, ca să aconere uitarea de sine a privirii. Cei douăzeci și trei de ani trăiți mai ales la țară se vedeau în făptura bine legată și pietroasă. Sublocotența de cavalerie, cu care lăsase școala dela Timișoara și raidurile lungi, îi mlădiase mijlocul și-i sumeșise grumazul dincolo de vârstă și de fire, mai mult duioasă. În locul cravasei luase condeul și condicele administratorului și dădea o mână de ajutor la gospodăria celor câteva sute de fălei ale părinților, scabate de expropriere. Le mânia mai cu drag decât butelia de Leyda și ablativul absolut de pe vremuri. Și mă bucuram, martor al acestei așezări în bărbăție.

Ascultam și mă bucuram numai la răstimpuri, pentru că plecasem în cercetare, alături de fata mai mare a casei, prin sala de arme. Vedeam tavanul, nesprijinit pe niciun stâlp, cu podoaba lui rară de lemn; câte o umbră nemișcată în geam, sus la un cap de scară, ca o străjă întoarsă spre grădină, cineva care visa poate în căderea de seară a frunzelor și descoperirea casa mai locuită decât părea; și stema Moldovei, cu bourul legendei, turnat în piatră și una cu mozaicul pardoselei, ca o pecete în miezul ei pusă de

UN ROMAN

un uriaș descălecător de țară, și ca un talisman cu semne de zodiac, ieșind din pământ. De-acolo m'a trezit trompa automobilului.

Cât m'am întors, și ușa cea mare dela intrare s'a și deschis de perete. Camardinerul cu livrea cu nasturi mari de alamă, care pândise peșemne de sus sosirea oaspeților, primi din fugă o blană în cap, iar femeia ceva ca un manșon și o geantă de mână. Din vijelia aceasta albă se alese o fată îmbrăcată bărbătește care-și scoase căciulița din cap, își scutură părul negru tăiat și se aruncă în brațele prințului:

— „Dragă, dragă moșule!”

Il săruta pe obraji, pe barbă, pe ochi, râzând.

Prietenul meu se sculase în picioare la locul lui, și aștepta, pălit puțin. De pe patru uși ieșiră, parcă ar fi stat până atunci îndărătul lor, domni și doamne în haine de seară. Pe ușa cea mare intră în același timp cu ei, în șuba de drum până în pământ, Adina Barnoschi, urmată de oamenii de serviciu încărcăți de genți, de burdufe de călătorie, de pleduri și de arme.

— „Pica, nu-l amești pe unchiul George!”

Pica râdea însă și mai departe și-l săruta mereu. Când se opri, deodată, voit și cu privirea asprită, se uită la tânărul infipt înaintea mesei, făcu un singur pas mare până la el și-i întinse mâna:

— „Erai aici, Sandi?”

Apoi alergă la ceilalți, tot așa de furtunoasă, și se pierdu într-o ceată de fete.

— „Cutia cea mare din automobil duceți-o pe dincolo. Dar cu mare grijă, în picioare și să nu fie trântită”, porunci Adina Barnoschi oamenilor. „Miss Kennedy, supravegheați, te rog!”

— „Sandi e în toată lumea! Bahluiului mare maestru de vânatoare și nu se poate, dacă vrea, să nu ne facă niște bătăi de pomină. Nu se poate! Dacă vrea! Il cunosc eu. Spune și tu, mamă!”

Așa vorbea Pica mai târziu, la masa dintre ferestre unde lumea se strânsese așteptând să fie chemată la ceai. Vorbea fără să mai lase pe cineva să-i răspundă.

Sandi zâmbea, neputincios și îndatoritor.

— „Credeți că lasam eu potârnicile în Bărăgan, fără ceva sigur în schimb, în luna mea de alice și de praf? Alaltăieri am primit telegrama moșului că Sandi a căzut iară la kinegetikomanie. Și am și pornit din halta noastră de hoți de cui la Moldova cea frumoasă. Măine o să ne ducem să vedem sfintele soboare bizantine în biserica lui Ștefan din Hârlău. Mergi și dumneata cu noi, miss Kennedy. Și vom fi *vernice* pe urmă de iepurii, rețele și mistreții Țării-de-Sus”.

Prințul și Adina se uitară unul la altul. Pica se dădea chiar pe lângă planul lor și ridica strengărește un colț al vălului. Și iară se depărta. Era și aici fata pornită și argint viu pe care o știau. Dar la ei se uita acum pe furis, cu oarecare teamă, și Sandi. Ce putea să însemne acea telegramă?

În tăcerea, care se făcu, se auzi un diplomat, venit în țară în săptămânile lui de vacanță, cum căuta să dovedească nu știu ce, cuiva din celălalt colț al sălii, într'un întineric sfărâmat numai de sclipirile briliantului din acul de cravată:

— „Pe familii ca acestea, de veche tradiție, pro-lucătoare, mândre și cinstite stă țara ca pe niște coloane. Ele cu tîria lor fac posibilă sarabanda fericirilor moștenitori și a stricațiilor de tot felul. Cu cât există și țin ele mai bine, își fac și ei mai mult de cap. Romanticii le-au crezut ruinate, de Evrei, de Paris, de votul uni-

*Cafegioatca din hotelu-acesta mic
Din zori și până iar să se desbrace*

Își fierbe zilele opace

Intr'o fărânc' albastră de ibric.

Tot timpul frântă unghi din camizon

Vorbește doar despre cafelele ce nu-i dau pace,

Și strigă și discută-autohton

Comenzile ce 'ntruna se reped.

Și'n orele ei de repaus patruped

— În care cască și se'ngrășe —

Stă la taifas cu servitoarele sub stete;

Și-atunci, vorbește tot despre cafele:

Cum se prepară o cafea gingașe,

Cum trebue s'o fierbi și s'o moșești

Să se deschidă ca o floare'n cești!

Și'n pat, când somnul carnea i-o doboară,

Din scândurile ce pe vremuri fremdătară,

În vânt și în luminile cerești,

Incepe-un freamăt de vioară...;

Și-si vede'n vis, copiii ei, pe orizont:

O fată, bursieră, cu păr blond

Și un băiat în școala militară.

De pe o plajă cu sclipiri de țevi,

Pe-o mare cu talazuri de cafea,

Îi vede, ca pe două bărci, alătura;

Când două bărci, când două nave,

Ce spumegând pe'ntinderile succulente

Sub zări din ce în ce mai vaste,

Cu cât se duc, cu-atâta cresc în coaste,

Până iau form'a două bastimente.

Se duc coloșii spintecând ca două brice!...

...Și'n timp ce mâna arsă de ibrice

— Ca o penumbă de dantele —

Stă streșină în vis pe ochii maicii,

Din nou bat zorile în geam și cer cafele...

Acesta-i tot romanul cafegioatcii!

1924.

G. Gregorian

1) Din noul volum de poezii care va apare în primăvară.

versal sau de altă lege de aramă. Economisții de școală nouă nu le-au descoperit, în forma adaptată și nouă. Și capitalul lor, așa de ascuns și puțin cât e, de românism și de moralitate, sunt drugi de metal nobil pe care se bizuie toată hârtia fără altă valoare, pusă în circulație de ceilalți”.

Dar, dându-și seama că a rămas singur și e ascultat, slăbi și se duse cu tovarășul lui spre fund.

Trei perechi de palme bătută nebuște: a Pichii, a lui Miss Kennedy, preceptoarea ei scoțiană, și a lui Sandi.

— „Bravo, Nicule! Ce înseamnă să fii numismat și să trăiești la Copenhaga! Jos inflația!” strigă Pica și alergă după vălul ei de spîță mai depărtată, să-i strângă mâna.

Se aduseră lumânări. Prințesa, care se arăta foarte rar, venise și ea. Se vorbea mai încet și pe grupuri. Tavanul cu podobe de lemn rar se topise în înalt, și pierise în codri sau în simbolul lui, și houlul pajurii. Și pieriră apoi unul câte unul și ai casei, chemați în sufrageria roșie.

Prietenul meu mergea alături de „țata” Adina, cu care vorbea. Pica se ducea cu numismatul. Dar aproape de ușă își ceru iertare și alergă la mama ei.

— „Mamă, te rog! Mi-l lași pe Sandi? Numai până vă așezați, și săntem îndărăt”.

Doamna Barnoschi o privi râzând și căută din ochi pe prinț, fără să-l mai găsească.

— „Ți-l dau. Numai să nu-l sperii. Și nu uita că prințesa e cu noi. Repede! Ți-o las pe Miss Kennedy să te ajute”.

Sandi îi sărută mâna și rămase. Așteptă pe loc până trecu pragul și cel din urmă oaspe și se îndreptă, într'o fierbere abia stăpănită, către fată.

— „Pico, țineam chiar eu să te văd între patru ochi. Nu cred că vrei să mă faci de răs. Ce sânt semnele și taina dimprejurul meu? Să știi că nu mai intru la ceai, ci plec drept acasă. Grigore, zi să-mi fie docarul gata!”

— „Dragă Sandi, întâiu că nu suntem nici acum între patru ochi. Dacă mă așteptam, îi făceam cel puțin „semn”, cum zici tu binevoitor, lui Miss Kennedy, să-și acopere luminile ei verzi. Domnul Aedrea și așa se uită mai mult pe pești”.

Asta eru pentru mine, își plătea o poliță mai veche, cu care o îndatorasem într'o convorbire despre portrete domnești, la București, în casa părinților lui Sandi.

— Și apoi, n'ai dreptate. Mă făceam mai degrabă eu de răs dacă umblam unsprezece ceasuri cu trenul și unul cu automobilul, până aici sub izvoarele Bahluiului, numai ca să te fac pe tine de răs. Vreau atât, să-ți dau un mic dar, și să te rog să înjghebezi, mai mult pentru Miss Kennedy și mama, decât pentru mine, o mică vânătoare pe moșia moșului”.

Miss Kennedy ieșise și se întorcea urmată de doi servitori, cari aduceau cu mare fereală o cutie de lemn pe brațe.

— „Poate că meritam altceva”, vorbea

ION CREANGA

Pica mai departe, îndreptându-se către grup. „Mai întâlnit azi întâia oară cu părul tăiat, după cavalcada noastră pe sub stejarii roșii de pe Malul-cu-fântânile. Vezi că m'am ținut de cuvânt. Și înainte să fi ajuns modă! S'a dus copilăria cu coada ei pe spate! Cu toate că și atunci nu era decât un conciu de femeie, scăpat din ace'."

Vorbi și trase — cu pică — aș fi zis eu, lacătul dela ușa cutiei. Dar n'avea nici rost și n'aș mai fi avut nici răgazul să zic fie și atât. Sandi se ținea de pașii ei cu obrazii cam dogoritori, de altă simțire decât cea de adineauri.

Pica puse mâna pe marginea de sus a cutiei, apăsă și în același timp, cu aplecarea în brațele speriate ale purtătorilor, se deschise și ușa și scăpă și dinăuntru, într-o desfacere foșuitoare de aripi, o lebădă.

Pasărea lunecă puțin pe mozaic și apoi se îndreptă în toată albaștea ei, cu născuța de catifea neagră a ochilor peste ciocul puternic. Stătea nemiscată, luminând mai tare decât lumânările, drept pe stema Moldovei. Era o raritate a bălții popoasă pe un grind în drumul spre miazănoapte și părea un plocon al vreunui staroste de margine litvan, trimis la curtea voevodului în Hârlău, pentru petrecerea Răreșoșei și a plodului ei.

Pica nu râdea. O înfiora poate și pe ea ciudățenia acelei reci și strălucitoare vedenii. Sta și se uita încordată la Sandi.

Acesta rămăsese în nimirăa dintâi. I se întorcea primăvară! Darul de acum un an, pe care nu știuse să-l păstreze, era aici, mai mândru decât atunci. Apa țâșnea din înalte havuzuri în basin și frunzele tremurau liniștite pe alei, Păunii căutau gardul-viu înflorit ca să-și întindă acolo sus draperie cu ochii verzi a cozii. Bunicul, care era îngrijat, ascunzându-se, de amărăciunea lui, destul de copilărească pentru alții, cari nu știau tot ce știa el; prietenii de departe, de pe câmpurile cu potârniși, cari se opreau privind în zare la călărașul de sat cu bilețelul grăbit dela poștă în mână și porneau încoace numai decât!... O căldură necunoscută îl năpădea treptat. Il slăbea. Și deodată se repezi la lebădă, o cuprinse și fugi cu ea, cu capul gol, în docarul care trăse-se la scară. Peste o clipă roș le se auzeau gonind pe drum și se pierdeau.

Pica privi după el, fără să se miște. Apoi se îndreptă către sufragerie și zise răzând silit, numai pe jumătate spre noi, ca să nu i se vadă fața:

— „Uite-ne martori ai unei răpiri, și încă de minoră. Vă rog însă să rămână între noi. Ne-am înțeles? De ținut, tot s'a ținut de cuvânt și nu vine la masă. Cavaler, sau cavalierist! Dar acum am să-l fac de răs: cavalerul, sau chiar cavaleristul cu lebăda! Cavaleristul cu lebăda!"

Se lăuda. Înăuntru n'a făcut-o, ci a făcut numai atât, să pară firească plecarea. Nu se poate să nu fi simțit și ea, ce simțisem eu, că puțin lipsise ca Sandi să iasă cu altcineva în brațe pe ușa cea mare dela intrarea castelului păzit de bourul Moldovei.

EMANOIL BUCUȚA

Viața marelui scriitor este din fericire foarte bine cunoscută după autobiografia sa.

Născut la 1 Martie, 1837, în satul Humulești, din ținutul Neamțului, sprințarul copilăndru a trăit în plină libertate mediul de țară, însușindu-și toată firea vioaie și dărză a omului dela munte. Această fire s'a răsfrânt mai târziu și în opera sa, care este un produs strălucit al caracteristicii românești în fondul ei cel mai original.

A învățat școala primară în satul natal și apoi a trecut la Broșteni în creierii munților unde a avut ca învățător pe vestitul Nicolai Nanu dela școala lui Alecu Baloș. De acolo s'a întors la Târgu-Neamț și la Fălțiceni, isprăvind seminarul la Socola în Iași și școala normală „Vasile Lupu”, condusă pe acea vreme de Titu Maiorescu.

Despre aceste peregrinări diverse vorbește el în „Amintiri”: „Și eu să înșir atâtea școli: în Humulești, la Broșteni în creierii munților, în Neamț, la Fălțiceni și acum la Socola”

Ajuns diacon și institutor, Creangă este invinuit că și-a tuns părul și că mergea la teatru și aceste infracțiuni grave l-au silit să se răpopească. În urmă, ministrul instrucțiunii, Tell, îl destitue și din postul de institutor.

„Am fost destituit pe timpul răposatului mitropolit Calinic, de răposatul ministru Tell — fie-le țărna ușoară!” ne spune mai târziu cu mult umor, Creangă.

Moare la 31 Decembrie, 1889 în Iași. Opera lui Ion Creangă este cea mai frumoasă biografie a poporului român. În el s'a intrupat toate calitățile și darurile unui popor în aspectele lui cele mai diferite.

Toate aceste calități le-a moștenit scriitorul dela mama sa. Ea a fost tipul cel mai caracteristic al femeii române, cu dorința aprigă ca fiul ei să fie mai târziu mândria familiei. Dacă ea n'ar fi înțeles rostul învățăturii și rodul ei, desigur, că marelui scriitor ar fi rămas în Humulești și literatura noastră pierdea pe cel mai mare scriitor al ei.

Profit de acest prilej spre a deschide o discuție mult dezbătută la noi.

Este scriitorul Creangă un produs al mediului care l-a născut sau apariția sa se datorește unui fenomen independent de ea?

Cine cunoaște bine viața în care a trăit el și observă ce bine s'a oglindit ea în opera sa, desigur că va fi de părerea cea mai justă: Creangă a fost un exponent al vieții noastre sociale din a doua jumătate a veacului al 19-lea.

Dacă astăzi ar mai putea apare un scriitor analog cu marele nostru prozator, progresul de mâine al civilizației

noastre nu-l va mai putea recunoaște.

Dacă pe vremea lui Creangă, moș Luca călătoria la Iași cu vestii săi căisori albi, nepoții lui călătoresc azi cu automobilul și cu trenul.

Civilizația de acum și cea de mâine mai ales, va face să dispară toate figurile descrise în mod atât de plastic de scriitorul moldovean.

S'a petrecut odată cu marele scriitor și mediul care l-a produs. S'au dus toți acei oameni de odinioară cu firea lor curată și originală. S'a petrecut și Neculai Nanu dela școala lui Alecu Baloș și părintele Catihet dela școala din Fălțiceni și toți acei dascăli vestiți de altă dată, care cu mijloace modeste reușiau să creeze școlari disciplinați și cu dragoste adâncă pentru carte.

Mi-aduc aminte de un amănunt foarte interesant, aflat dela răposatul învățător și folklorist M. Lupescu. El fusese numit învățător la aceeași școală unde învățase și Creangă. Cea dintâi grijă a sa a fost să culegă toate amănunțele ce se mai știau despre vestitul profesor Neculai Nanu. Mai trăiau încă vre-o câțva elevi de-ai lui. Și imi povestea Mihai Lupescu că ori de câte ori le amintea despre el, foștii elevi, ajunși moșnegi, plătgeau cu lacrimi. Așa oameni erau pe vremea aceea. Acum toate s'au risipit...

Creangă a fost primul culegător poporan care a reușit să redea cu cea mai mare exactitate fondul și mai ales forma basmului poporan. În această privință el este superior tuturor folkloriștilor noștri. Nimeni până la el n'a putut reproduce așa de bine frumusețea povestirii poporane. În acest sens imi pare gratuită afirmația lui Lazăr Șeinanu: „Din punct de vedere al exactității, Ispirescu ne pare superior lui Creangă, ale cărui povești nu sunt adesea decât combinațiuni personale, cusătură la un loc de diferite basme izolate, de unde lungimea nemăsurată ca în Harap Alb, basm unic ca întindere, pe terenul folclorului” (Istoria filologiei p. 348—353).

Cine a avut ocazia să asculte vreun iscusit povesteaș popular, mai ales dela munte, spunând un basm, nu cred că ar mai aduce astfel de afirmațiuni. În privința colecționării basmelor poporane, problema este destul de dificilă. Nici un folklorist de meserie n'a putut reda până acum frumusețea basmelor noastre. Țăranul nostru în fața cărturarului cu creionul în mână, se sfiește și își pierde forma sa armonioasă și poetică în povestire. Numai un folklorist care a trăit în mediul de țară și are și darul povestirii poate reproduce cu exactitate forma basmului poporan. În acest sens cel mai perfect culegător a fost Ion Creangă.

Ispirescu, e drept, a reușit să înfățișeze forma basmului, dar dănaul n'a putut selecționa ceace este adevărat poporan și curat românesc, de unele elemente străine introduse în mediul bucareștean, de unde și-a cules cele mai multe basme ale sale.

Cunoscutul basm „Gheorghe cel Vițteaz” versificat de St. O. Iosif în „A fost odată”, este o localizare românească a unui basm străin „Aventurile lui Liderik”. Poetul St. O. Iosif crescut sub influența literaturii romantice germane, a fost desigur frapat de aceste elemente exotice și le-a considerat ca fiind naționale.

Cel mai frumos prinos ce se poate aduce memoriei lui Ion Creangă este o ediție completă ilustrată cu tablouri de Grigorescu sau de alt mare pictor național.

GE. CARDAȘ

SEARĂ

Câteva versuri din comedia eroică *Striana* care se va reprezenta în Ianuarie pe scena teatrului Național din București cu d-na *Maria Giurgea*, în rolul *Strianeii*.

...Se lasă altă seară, ai zice-un patrafir,
Pe care stau cusute stelulele cu fir...
Sub el, pom, floare, iarbă, smerite fiecare,
Iși spovedesc păcatul ca'n Vinerea-cea-Mare...
Un strop de zi rămas-a pe frunzele de plopi.
El singur, de pe urma atâtor miî de stropi!
Cu aburii țărânci și-apusul ce durează
Iți pare că o mână din cer, cădelnițează...
O! seară minunată! Cu-alaiul tău întreg
Acum, întâia oară, încep să te'nțeleg...
Ce farmec fără nume pe sufletu-mi se lasă?...
Văd seara cum se'mbie cu câmpul de mătasă...
Cu fire de'ntineric tăindu-l în bucăți,
Și lâng'un fir de iarbă, creînd singurătăți!...

ALFRED MOȘOIU

Pagini vechi

Cu plugușorul în Moldova

— Din «Amintirile» lui Ion Creangă —

Odată la sfântul Vasile, ne prindem noi câțiva băieți din sat, să ne ducem cu plugul; căci eram și eu mărișor acum, din păcate. Și în ajunul sfântului Vasile, toată ziua am stat de capul tatii să-mi facă și mie un buhaiu; or de nu, batâr un harpanic.

— Doamne, ce harapnic ți-oi da eu, zise tata dela o vreme. N'ai ce mânca la casa mea? Vrei să te bușească cei nandralăi prin omăt? Acuș te descalf!

Văzând eu că mi-am aprins paie 'n cap cu asta, am șterpelit-o deacasă numai cu beșica cea de porc, nu cumva să-mi iee tata ciubotele și să rămân de rușine înaintea tovarășilor. Și nu știu cum s'a întâmplat că nici-unul dintre tovarăși n'avea clopot. Talanca mea era acasă; dar mă puteam duce s'o iau? În sfârșit facem noi ce facem, și sclipuim de cole o coasă ruptă, de ici o cărceie de tânjală, mai un vâtrar cu belciug, mai beșica cea de porc a mea, și pe după toacă și pornim pe la case. Și-o luăm noi dela popa Oșlobanu, tocmai din capul satului din sus, cu gândul să umblăm tot satul... Când colo, popa tăia lemne la trunchiu afară; și cum a văzut că ne așezăm la fereastră și ne pregătim de urat, a început a ne trage câteva nașteri îndesate și a zice:

— De-abia s'au culcat găinile și voi ați și început? Ia stați oleacă, blăstămașilor, să vă dau eu!

Noi atunci am pârilit-o la fugă. Iar el zvârr! cu o scurtătură în urmă noastră; căci era om hursuz și pâlclisit popa Oșlobanu. Și din spaima ceea, am fugit noi mai jumătate de sat înapoi, fără să avem când îi zice popii:

„Drele pe podele
Și bureți pe păreți;
Câte pene pe cocoși
Atâția copii burduhoși“.

cum obișnuesc a zice plugarii pe la casele ce nu-i primesc.

— Măi! al dracului venetic și ciapcân de popă, zicem noi după ce ne adunăm toți la un loc, înghețați de frig și spărieți; cât pe ce era să ne ologească boiata cea îndrăcită; vede-l-am dus pe năsălie la biserica sfântului Dumitru, de sub cetate, unde slujește; curat ucigă-l crucea l-a colăcit să vie să-și facă budihacea casă la noi în sat. Ferească Dumnezeu, să fie preoții noștri așa, că nu te-ai mai infrupta cu nimica dela biserică, în vecii vecilor! Și până-l mai boscorodim, până una alta, amurgește bine.

Ei, amu, ce-i de făcut? Hai să intrăm ici în ograda asta, zise Zaharia lui Gâtlan, că ne trece vremea, stând în mijlocul drumului. Și intrăm noi la Vasile-Aniței și ne așezăm la fereastră după obicei. Dar parcă nai-ba vrăjește: cela nu sună coasa, că-i e frig; celuia că-i îngheață mâinile pe cărceie; văru-meu Ion Mogorogea cu vâtraiul subsuoară se punea de pricină că nu ură, și numa-ți crăpa inima în tine de necaz! Ură tu, măi Chiriece, zic eu lui Goian; și noi, măi Zaharia, să prufnim din gură ca buhaiul, iar iștialalți să strige: hai, hăi! Și-odată și începem. Și ce să vezi? Unde nu se ia hapsina de nevasta lui Vasile-Aniței cu cociorva aprinsă după noi; căci tocmai atunci trăgea focul să deee colacii în cuptor. „Vai, aprinde-v'ar focul, să vă aprindă, zise ea burzuluiță grozav: dar cum se chiamă asta? In obrazul cui v'a învățat!“

Roosevelt obișnuia să povestească cât de mult aveau tinerii americani, de mici, conștiința superiorității rasei lor. În sprijinul acestei afirmării, povestea următoarea anecdotă:

— Care e numele întâiului om?

— George Washington, răspunde copilul.

— Prostii! Țipă profesorul. De ce-mi spui nerozia asta?

— Pentru că, răspunde școlarul cu vocea clară, repetând cuvântul celebru în Statele-Unite, pentru că, el a fost: *first on war, first in peace, and first in the hearts of his countrymen* (întâiul în război, întâiul în timp de pace, și întâiul în inima compatrioților săi).

— Bine, foarte bine, zise profesorul imblânzit.

Și cu toate astea întâiul om rămâne Adam.

— O! replică școlarul cu un ușor dispreț, dacă socotești și străinii!

Din cruzimile vieții (Aurélien Scholl ap. Treich):

Să stai, într'un salon, lângă o persoană șase și să-i răspunzi când dânsa vorbește altcuiva.

Să fii prietenul unui autor fluerat și să trebuiască să-l însoțești acasă în seara când i-a căzut piesa.

În ziua cea mai friguroasă a anului, în cea mai rece odae din casă, lângă un foc care nu vrea să se aprindă, să scrii un roman care se petrece în Senegal.

Să intri într'o cafenea ca să vezi dacă ți-a apărut articolul în revista căreia l-ai trimis. Să gusești revista tăiată în întregime afară de cele 50 de pagini cu articolul tău.

Trecând pe cheiu pe dinaintea anticariilor, să vezi de departe o tăbliță cu numele tău. Și apropiindu-te, să citești:

„Opere complete, 10 volume: 40 centime“.

Atunci noi la fugă, băieți! mai dihai decât la popa Oșlobanu... „Dar bun pocinog! a fost ș'aista“, zicem noi, oprindu-ne în răscurile drumului, din mijlocul satului, aproape de biserică.

Încă una-două de acestea, și ne scot oamenii din sat afară, ca pe niște lăieși. Mai bine să mergem la culcare. Și după ce ne arvonim noi și pe la anul, cu jurământ să umblăm tot împreună, ne-am despărțit unul de altul, răbegiți de frig și hămisiți de foame, și hai fiecare pe la casa cui ne are, că mai bine-i pare. Și iaca așa ne-a fost umblarea cu plugul în anul acela.

A fost odată...

În Ianuarie 1918, divizia noastră intră în Basarabia.

O, clipa când am trecut Prutul!... Mult mai mic de cât mi-l închipuiam, mi se părea că dispăre cu totul, ca să nu mai rămână nimic, nimic, între Moldova și Basarabia...

După o zi întreagă de drum, ajungem la Bolgrad. Vălvă mare. Ofițeri ruși, scăpați din ghiarele soldaților revoluționari; refugiați de peste Nistru, unde focul bolșevic pustia; trupele române, așternând pacea în sufletele îngrozite, înșesau orașul.

Adăpostit în sala unei școli, rebeșit, abia ațipisem; pe patul improvizat din două lăzi de campanie, (nu de șampanie), când glasul unui soldat spintecă amorceala săliilor reci.

— Domnule căpitan!... Poștiți la domnul general!...

La trei nopți primese ordinul:

— Pleacă împreună cu pretorul la Ismail. E nevoie de ordine și de sancțiuni. Populația pacinică este terorizată de unele elemente bolșevice. Armata noastră s'a așezat acolo și a pus mâna pe ele. Vezi ce ail-de făcut în calitate de comisar regal.

Pe un ger cumplit, pe întunec, o căruță scârțâie pe șoseaua înghețată. Din când în când, jandarmul de lângă căruțaș se dă jos și trage caii de dârlogi. Un popas la Cișmeaua-Văruiță, un ceai la notar, care nu știe românește și ne măsoară cu coada ochiului și, incolo, optzeci de verste de frig, de dărdăeli, de nesiguranță.

Când intrăm, la 12, în Ismail, găsim liniște. Bolșevicii puseseră mâna pe câteva tunuri, le instalaseră pe deal și primiseră cu obuze armata noastră. Înconjurați, fuseseră siliți să se predea. Acum așteptau în închisoare ce li se cuvenea. Căpiva isbutiseră să scape. Dar agenții siguranței și ai serviciului de informațiuni al diviziei îi urmăreau.

După prima vizită la închisoare, unde bărbile galbene și ochii albaștri ai lipovenilor se amestecau cu nasurile carne și mustățile pe oală ale corciturilor de mongoli, comănduirea ne cucurtește într-o stradă laterală din partea de sud a orașului. Casă mărunță în mijlocul unei curți mari, apărută spre uliță de un gard înalt. O bătrână se străduiește să ne dea dovadă că vorbește românește și râde silit, ca să ne inspire încredere. O odăiță cu două paturi, văruiță, cu tavanul jos, ne primește cu destulă căldură, ca să ne fie simpatică.

— Unde e soba?

— Se face focul prin sală... Așa e la noi...

Până să ne înfruptăm din marea pâine albă și rotundă, ce ne minuna în Basarabia, și din laptele cu smântână ce încorona bogata piață a Ismailului, bătrâna se dedă la o adevărată scrimă de elocință, spre a ne demonstra dragostea sa pentru Români. Lacrimile nu lipseau.

— Ah, răposatul bărbatului meu... Cum l-ați fi iubit, dacă l-ați fi cunoscut!... Era om cu vază... Să v'arăt fotografiile... E fotografiat numai cu preoți și cu episcopi... Ce om!...

Când să se retragă, și-aduce aminte că are un băiat.

— Trebuie să fie și el pe aci... E tânăr și frumos... Nu știe românește, dar se prăpădește după Români... Vrea să se facă ofițer... Să-l ajutați... Grozav ține la Români!... Noaptea bine, somn ușor!...

După două zile, într-o seară ni-l pre-

FIUL RISIPITOR

Evanghelia învâțătoare, Govora, 1642 (din Bibliografia românească veche de Ion Bianu și Nerva Hodoș)

COPILUL

*Am aruncat coiful și zăua de fier
Și lancea am frânt-o isbind-o de-un trunchi
Iar murgul, departe, la margini de cer,
Cu spume 'n zăbale rămase 'n genunchi.*

*Pătrund în pădurea cu freamăte moi
Și caut copilul cu tăpăle goale
Pe crengi legănate, spre cuiburi, în foi,¹
Dând mierlei din cuibul de aur, ocoale.*

*Și umblu să-l văd pe margint de râu,
Plecat peste unde cu undiță 'n mână,
Și-alerg să-l găsec cu fluter la brâu
Și turmă bălană la jghiab de fântână.*

*Copilul pieri bătut de osândă?
Tăcut mă strecor, m'ascund în frunzișuri,
Tresar și aștept și tremur la pândă
Să-l prind despăcând, sprintar, luminșiuri.*

*Și păcla deodată mă prejmuie rea.
Cad stelele stinse de truda vegherii.
In mine s'aprinde lovită o stea
Și murgul nechează la marginea serii.*

Zaharia Stancu

zintă. Un blond alb și frumușel. Pe când mama îi laudă calitățile și ne asigură de devotamentul lui, el nu 'nțelege nimic, dar dă mereu din cap și râde cu cea mai hotărâtă sinceritate. Noaptea era totdeauna acasă, ziua dispărea.

În fiecare dimineață, ni se aduceau la parchet, pentru instrucție, preveniți acuzați de ridicare de arme contra armatei noastre. Odată cu ei, veneau și cei prinși peste nopți, cu prezentările respective: „periculos”... „complice”... „servant la tun”... „A vrut să tragă”-cu revolverul când am pus mâna pe el”.

Într-o zi, șeful siguranței ne primește triumfător:

— L'am înhățat pe cel mai vinovat!

La un semn, jandarmul împinge înăuntru — pe băiatul gazdei noastre.

Cu capul plecat, smerit, era vinovăția în persoană.

Într-o clipă ne trecură prin minte nopțile când dormisem acolo... Soba în care se băgau lemnele prin sală și unde un capac așezat bine ne putea asfixia, așa cum am avut destui soldați morți sau uciși în primele zile... lipsa băiatului ziua și apariția seara...

Ne-am cutremurat ca de o primejdie ce trecuse pe alături fără să ne atingă — și nici fotografiile răposatului între preoți și episcopi nu isbutiră să vie în ajutorul noului prizonier.

DON JOSÉ

MENTIUNI CRITICE

1925 în literatura românească

INTRE ANUL ASTRONOMIC ȘI ANUL LITERAR. — STENDHAL ȘI D-L MIHAIL DRAGOMIRESCU. — LA ISVOARELE CRISTALINE ALE LIRICEL — INTRE ROMANUL SOCIAL ȘI CEL PSIHOLOGIC. — UN POET AL ADOLESCENȚIL, ROMANCIER. — NOVELISTICA RIVALIZEAZA CU ROMANUL. — PANAIT ISTRATI ȘTIE ȘI ROMANESTE. — CRITICA E INTOTDEAUNA NEDREPTAȚITA. — SCUZA CRONICARULUI. (Desene de Ștefan Dimitrescu).

Să nu-ți inchipui, amabil cetitor, că-ți voi vorbi în acest galop bibliografic de fine de an, de toate tipăriturile din 1925 sau că, mai ales, mă voi limita, cu strictetă între 1 Ianuarie și 31 Decembrie ai anului ce încheiăm. Ai auzit — imagine de care abuzăm, fără voia noastră, poate — de torturantul pat al lui Procust. Ei bine, literatura ar suferi dacă am zăbrelui-o între cifrele acestea fatale. Sunt de părerea cronicarului ce socotea că e bine să vorbim, în momente solemne, numai de ceea ce ne-a plăcut. Aceasta pentru selecție. În privința controversei calendaristice, să-mi dai voie, să viu cu o teorie. Mai exact: și eu cu o teorie. Să mă explic: O operă literară, o creație de artă într'un cuvânt, nu contează prin momentul strict cronologic pe care-l înseamnă. Ea prețuește prin consecințele pe care le stărnește. Trăim într'o epocă de resurecții și fiecare zi ne aduce la cunoștință gloria unui de demult defunct, a cărui valorificare, abia zilele noastre o consacra. Dar să contemporanizăm. Cum îți explici că opere, din punct de vedere calendaristic, aparținând sfârșitului lui 1924, sunt luate în considerație în 1925, și date în judecata publicului, iau parte la premii ce se vor decerna în 1926. Vorbesc de premiul „Idea Europeană” în care rivalii și-au scris romanele ceva mai înainte de revelionul anului ce trece. Premiile accentuează interesul publicului pentru literatură și o operă încoronată în acest an aparține incontestabil — și zilei de mâine — dar și celei de astăzi. Să ne agățăm însă de pulpana acelui „geniu fără ipocrize” cum îi spunea Gourmont lui Stendhal, agerul profet al propriei sale glorie literare.

În 1840, cu doi ani înainte de moarte, Stendhal trimitea lui Balzac, care scrisese în „Revue Parisienne” despre „La Chartreuse de Parme” — aceea memorabilă scrisoare, satisfăcută și justă, din care voiu spicui aceste rânduri: „Eu socotese că voiu avea oarecare succes pe la 1860 sau 1880; atunci se va vorbi mult mai puțin de Metternich și...” și mai departe: „Cine va mai vorbi de d. de Villèle și de d. de Martignac de-acu într'o sută de ani? D. de Talleyrand, el însuși, nu va fi salvat decât de **Memoriile** sale, dacă vor fi bune, în timp ce **Roman Comique** este astăzi ce va fi **Le Père Goriot** în 1890. Grație lui Scarron știm astăzi de d. de Montauron, Rothschild-ul vremii sale, care fu, cu câte cincizeci de ludovici pe lună și protectorul lui Cornéille”.

Ceeace susține de altfel și d. Mihail Dragomirescu când judecă opera de artă cu balanța universalității, când nu-l interesează talentele și se prăpădește după genii. Acest **sub specula aeterni** nu are nimic incomod când unitatea de măsură de care ne folosim, poartă marca

laboratorului nostru. Noi însă, cronicari înainte de toate, sceptici — din prudență oare sau din exces de cochetărie? — cu verdictele Casației Critice, să ne aținem pe lângă țărnuț Danubiului nostru și să prindem câteunul din frumoasele nume zăgrăvite pe prora năvilor ce trecură.

Dacă am mai scris-o vreodată, să ni se ierte. E un omagiu și un omagiu indoit, nu-l o insultă. Să se dea la o parte regii din fața poeziei... lirice — am adăoga noi — e un vers din Ovidiu. Și nu e lipsit de grație. Dacă începători răzleți stăruiesc în imitația lui Eminescu, cu mult mai mulți sunt aceia cari mecaicizează canoanele poeziei noi! Căci este un spirit al poeziei noi românești; o altoire lirică care se desăvârșește de 20 de ani încoace, prin poezia franceză simbolistă, altoire în cadrul căreia se întâlnesc nume ca Anghel, dintre clasici, Arghezi, Minulescu, Bacovia, etc., dintre moderni. În pragul acestei cuminecări, liberându-se de Eminescu, pe care-l urmează în majoritatea poemelor din **Fecioara în Alb**, și modulând pe un flaut magic din care avea să scoată catrene de o mare muzicalitate, **Ștefan Petică**, mucenicul care se stingea în 1904, sârbătorit de bărlădeni pentru douăzeci de ani dela moartea lui, are parte, prin solitudinea d-lui N. Davidescu, în 1925 de o culegere integrală a poemelor lui: **Feciora în alb, Când vioarele tăcură, Poeme demonice și Serenada toamnel.**

Bacovia, pustnicul vieții literare, de după războiu, poetul nevrozelor nelămurite, cântărețul melancoliilor orășene, orgă dureroasă cu accente de suferință umanitate retipărește volumul său de poeme: **Flumb**. Un alt volum care-și așteaptă rândul **Scântei galbene**, prelungește ecoul acelei singurătăți neconsolate, în redarea căreia Bacovia e maestru.

Imprumutând ceva din esența lirică a cântărețului peisagiilor lacustre, dar personal printr'o împărtășire cu asprimită victii, **Camil Baltazar** aduce în **Reguleri în nemurirea ta**, o poezie de ascendență serafică, monotonă uneori, dar convingătoare.

Emil Isac în **Cartea unui om** adăogă comentariilor sale vioaie în marginea actualității câteva poeme: „Voiu fi sin-

Emil Isac

cer” și „Cântec” în care neliniștitul trubadur al orașului european, își potolește setea la izvorul cristalin al muzei populare. E o mare lecție, pe care au practicat-o cu deosebit succes d-nii Ovid Densusianu (în „Alicia Ciobanul”) și în **Lângă Pământ**, **Adrian Maniu**, care a

Ștefan Petică

Adr. Maniu

drapat legenda și pelsajul în lumini de transfigurare vecine cu iluminarea poeziei populare. Nu e nelalocul lui să spunem că știința aceasta și arta acestei asemilări, Adrian Maniu a aplicat-o cu deosebit succes în mălastra traducere a lui **Peer Gynt** din Ibsen.

V. Demetrius în **Fecioarele** surprinde ceva din poezia interioarelor umile naturi moarte și portrete decepte în care simțul său delicat poetizează un sacagiu, un gropar, o cămătăreasă. E un naturalism în care d. Demetrius excelează. Nu voi uita poema **circului** — așa de rar motiv în poezia noastră.

A. Cotruș aduce în **Versuri** o atmosferă de energie și de imn amintind, în mic, pe Whitmann, un nesat de zări și de altitudine, dar mai ales minunate **miniaturi picturale**, sugestive și pline

Camil Baltazar

de grație. Nu voi surprinde pe cunoscător afirmând că „O, Plescările, plescările”

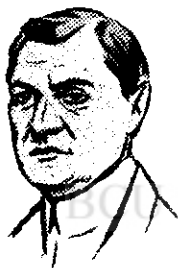

A. Cotruș

e o elegie smulsă dintr'un suflet de adevărat poet.

Satul meu al d-lui Ion Pillat, e în opera d-sale un popas de miniaturist. Poezia satului e sugerată epigramatic. Imaginea Anisioei, fecioara înșelată, zâmbeste și acum din cadrul ei de două catrene. A spune că tot Ion Pillat (în conlucrarea scriitorului acestor rânduri) a dat întâiul volum din **Antologia poezilor de azi**, operă de inițiere și de utilitate, înseamnă a sublinia dragostea lui pentru poezie pe care o slujește în toate prilejurile.

Imperii-efemere de **Eugeniu-Ștefănescu-Est** serpentinează un interesant joc de

E. Ștefănescu-Est

lumini și de virtuozitate art'ficii. D-sa e obsedat de culoare și nu arareori al'ătuiește o paletă cu irizări prețioase.

În două blchete, discrete omagii votive,

Ionel Pavelescu

s'au strâns *Epigrame-le* și *Sonete-le postume* ale lui Ion Pavelescu, vi-tuos traducător al lui Heredia, abil sonetist, urmând

Mihail Codreanu

pilda maeștrului în sonet românesc. **Mihail Codreanu**, care fu încoronat pentru *Statul*, pentru *Cântecul deșertăciunii* și pentru traducerea lui *Cyrano de Bergerac* cu premiul național de poezie, pe anul acesta.

Corneliu Moldovanu a dat o culegere integrală de poezii în care se întâlnesc atât evocările sale istorice, pline de savoare

Corneliu Moldovanu

arhaică și de discreție cât și traduceri din Hugo, precum „Somnul lui Booz” sau „Cântarea cântărilor”.

Alexandru Stamatiad a publicat a treia ediție din *Trâmbețe de aur* și o culegere de *Poeme alese*, antologie din toată opera

AL. Stamatiad

sa poetică, romantică, înflăcărată, cu popasuri scune ca în acea clasică poemă „Mi-e sufletul o creangă”.

Despre volumul de *Epigrame* al lui **Ctina**

Ctina Pavelescu

Pavelescu, cetitorul își aduce aminte în deosebi ca și de poezia femeină din *Crinii Roșii* de **Sanda Moșilă**.

Dacă lirica românească contemporană cunoaște variațiuni diverse de la inspirația tradiționalistă, până la modernismul cel mai accentuat, epica nu e mai puțin variată.

Nu voi stăruî prea mult. Însă voi spune chiar în treacăt: suntem în zodia romanului. E un adevăr curent și nimeni nu-l mai contestă. Dacă am mai adăoga că romanul românesc se caută și se citește am înțelege într-o câțva și frecuența și înflorirea lui. Dacă poezia, prin natura lucrurilor, mai străină mulțimii, ne-a impus o detaliare, romanul, fiindu-i mai familiar, ne scutește să insistăm. Ceeace nu înseamnă că nu-i vom acorda măcar și-un atribut de consolare. Romanul social por-

N. Davidescu

nind dela **Filimon**, prin **Dullin Zamfirescu**, a cunoscut după război șarja lui **Dem. Teodorescu** din *In cetatea Iadului*; vasta monografie din „**Ion**” de **Liviu Rebreanu** grandioasă epopee a poftei de pământ, și mai în urmă, dezagregarea politică din *Conservator & C-ntie* de **N. Davidescu**, roman sobru, străbătut de ciudatul spectru al eroinei feminine tulburătoare **Torry Clopotaru**, ingerul rău al partidului: jurnalul sedentarului **Băleanu**, imagine a războiului văzut prin ferestrele cartierului, condică de amoruri agreabile din *Roșu-Galben* și *Albastru*, romanul lui **Ion Mi-**

I. Minulescu

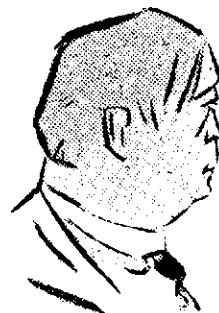
nulescu și încercarea de reconstituire istorică a decadentii boerimii moldoveneze dela

Mihail Sadoveanu

sfârșitul veacului trecut din *Venea o moară pe Siret* a lui **Mihail Sadoveanu**, în care peisajul și poezia naturii sparg torma silnică și cântă, în accente lirice, ca în majoritatea operii sale.

Romanul psihologic care a cunoscut, unul din marile lui succese cu „*Pădură Spânzuraților*” al lui **Liviu Rebreanu** a

Liviu Rebreanu

fost convertit de acelaș romancier cu *Adam* și *Eva* într-o simfonie a civilizațiilor în care cuplul de dragoste al eteului **Adam** și **Eva** trece prin șapte vieți ca prin șapte cercuri de penitență. Scenele de brutalitate, de tortură trupească sunt și aici ca în mare parte din opera lui **Rebreanu**, de o rară vigoare.

D-na Papadat-Bengescu cu *Fetoarele despletite* e o valoroasă emulă. Aceași artă a disecției psihologice, a fiz'olog'ei subconștientului din nuvelele *Romanșet provinciale* se întâlnesc și în acest roman, solid compus, și în care poezia cetății, tema pred'lectă a'autoarei, e din belșug realizată. Vorbind de romane, putem anticipa asupra calităților lui **Ionel Teodoreanu** care în romanul *La Medeleni*, pe care-l publică în „*Viața Românească*” își disciplinează și voivul imaginilor fără să scadă nimic din poezia copilăriei și a adolescenței, pe care a cântat-o în atâtea rânduri și pe care o toarnă acum în veritabile tipare epice.

În novelistică vom luaemna pe lângă au-

mele d-nei H. P. Bengescu, pe al lui *Emanoil Bucuța*, care în *Legătura roșie* reali-

Emanoil Bucuța

zează un record tragic. Într'un cadru de raiu ardelenesc, povestirea sa — căci povestire este, — proiectează, o dramă de o fatalitate tot așa de sezisantă ca și vechile mituri. *Cezar Petrescu* după nuvelele inadap-

Cezar Petrescu

tabililor și existențelor provinciale din „Scrisorile unui răzeș” și „Drumul cu

Panaft Istrate

plopi” abordă în *Omul din vis* un gen în care dacă nu stăpânește încă fantasticul,

singură preocuparea de reînnoire și e un câștig. Fără să uităm că „Paianjenul negru”, amintește prin mediul provincial și actoricesc ce zugrăvește, cele mai bune din însușirile sale anterioare. Și vorbind de novelistică trebuie să anexăm literaturii românești vigurosul talent al lui *Panaft Istrate* care și-a tradus pe *Moș Anghel* și a dat în *Trecut și Viitor* alături de crude pagini polemice, povestirea căpitanului Mavromati din aceeași autentică sevă brăileană. După cum trebuie să amintim de puternicul talent epic al lui *Gib. I. Mihăescu*, neapărut încă în volum dar a cărui activitate publicistică l-a impus încă de mult atenției cititorilor. Și după cum e o datorie pioasă să amintim de pierderea octogenarului romancier și nuvelist Ion Slavici, mort în August al acestui an.

Camil Petrescu

Literatura dramatică ne-a dăruit în volum actul relevant *Cuminecătura* al d-lui *George Mihail Zamfirescu* și *Suflete tari* (*Nebunia lui Andrei Pietraru*) a lui *Camil Petrescu* cu splendida creație a bătrânului Matei Boiu părintele frustrat în dragostea lui de tată și în nobleța lui sufletească de inadvertența de caracter a lui Andrei Pietraru.

Mihail Sorbul, autorul „*Patimei Roșii*” de a cărui soartă excepțională în capitala Fraței ne vom ocupa în curând, a dat o nouă ediție (a treia) din tragicomedia sa și a adaptat din Cervantes figura Cava-

lerului Tristei Figuri pe *Don Quichotte dela Mancha*.

Mihail Sorbul

În critică vom aminti lucrările minuoase ale d-lui *G. Bogdan-Duică*, cărui i s'a decernat, anul acesta premiul național

G. Bogdan-Duică

pentru istoria literară și critică, examen estetic al mișcării semănătorului, publicat de d. *E. Lovinescu*, volumul de *Pagini Engleze*, al lui *Dragoș Protopopescu*, des-

E. Lovinescu

Buletin bibliografic săptămânal

de AL. SADI IONESCU

În acest buletin vom publica cărțile mai de seamă ce apar în țară și cele rămase din străinătate, din toate domeniile științifice.

Rubricile de clasare sunt după sistemul zecimal. Este necesară această clasificare, de oarece este universală și poate folosi tuturor (cititori, bibliografi și bibliotecari). Am redus rubricile de clasare la următoarele:

0 Opere generale. Bibliografii. Calendar.

087.1 Literatură pentru tinerime.

1 Filozofie. Morală.

2 Religie. Teologie.

3 Științe sociale. Sociologie.

31 Statistică.

32 Politică.

33 Economie politică.

34 Drept.

35 Administrație.

35. Arta Militară.

36. Asistență. Asociație. Asigurare.

37. Invățământ. Pedagogie.

38. Comerț. Transport.

39. Obiceiuri. Folklor.

4 Filologie.

5 Științe pure.

6 Științe aplicate.

61. Medicină. Farmacie. Medicină veterinară.

63. Agricultură.

7 Arte.

79 Sport. Jocuri.

8 Literatură.

9 Istorie. Biografie.

91 Geografie.

Acest tablou se publică numai la începutul fiecărui an.

0 OPERE GENERALE. BIBLIOGRAFIE. CALENDARE

— Calendarul ziarului „Universul” pe anul 1926. Enciclopedie populară practică. București, „Universul” (1925), [—240] p. Fig., hărți. Lei 30.

087.1 LITERATURA PENTRU TINERIME

Hazu (G.) — Poezii pentru copii. Ediția II-a. București, *Sococ & Co.*, 207 p. Lei 50.

Negru (Mihail). — Povestea lui Tușuică. (Povestire pentru copiii mari și mici). Vol. I Tușuică derbedeu. Ediția I. București, „Universul”, 61 p. Fig. Lei 6. (Biblioteca ziarului „Universul”, Nr. 2).

1. FILOZOFIE. MORALĂ
Luca (Dr. Ion). — Viața integrală. București. (Tip. „Cartea Românească”), [1925], 16 p. Lei 7.

Stănuțescu (Ing. C.). — Spiritismul subiectiv. Fenomenele intelectuale. București, (Tip. „Cartea Românească”), 1925, 270 p. Lei 100.

V. e H. — Istorie pentru săteni. Bălți, Editura monastirei Dobrușa, 1925, 26 p. Lei 5.

2. RELIGIE. — TEOLOGIE

Antonie Mitropolitul Kievului. — Catehism creștin ortodox. Tradus în românește de Economistul I. G. Tincoca. Cu o prefață de I. P. S. Pimen, Mitropolitul Moldovei. Neamțu, (Tip. Sf. Mănăstiri), 1925, XXIII + 203 [—206] p. Lei 40.

Găiculescu (Pr. Const. N.). — Iisus Hristos reformator. R. Vâlcea. (Tip. „Viitorul Vâlcei”), 1925, 58 p. Lei 25.

Iorga (N.). — Monastirea Neamțului. Viața călugărească și munca pentru cultură. Neamțu, Editura tip. Monastirii Neamțu, 1925, IV + 104 p.

Sadoveanu (Mihail) și D. D. Pătrășcanu. — Din viețile sfinților. Sfințele amintiri. București, *Sococ & Co.*, 1926, 253 [—255] p. Fig. Lei 80.

4. FILOLOGIE.

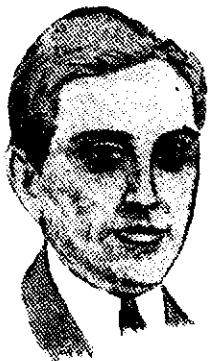
Bena (Augustin). — Limba română la Sașii din Ardeal. Studiu filologic Cluj, „Universitatea din Cluj”, 1925, 41 [—43] p. Lei 25. Biblioteca Dacoromaniei No. 2).

5. ȘTIINȚE PURE.

Popescu (Ioan G.). — Proprietățile capilare și fotoelectrice ale mercurului. București, „Societatea română de științe”, 1925, 19 p. Fig.

61. MEDICINĂ FARMACIE. MEDICINĂ VETERINARĂ

Bogdan (Dr. George) și Dr. Severin Icard. — Moartea și moartea subită. Iași, (Tip. H. Goldner), 1925,

Dragos
Protopopescu

pre care vorbirăm săptămâna trecută și monografia despre Cervantes a lui Al. Popescu-Telega.

Am amintit la început de galop bibliografic. A fost chiar mai puțin de cât a-tăta. Căci dacă n'am vorbit, ca să pilduim, de „Poeme pentru Galatea” a lui

Lucian Blaga

Mircea Rădulescu, de „Mesterul Manole” al lui Victor Eftimiu, de „Omul descompus” al lui Aderca, de piesele lui Blaga, de „Italia modernă” a d-lui Ortiz sau de cuprinzătoarele sinteze din „Istoria civilizației române” a d-lui Lovinescu, este pentru simplul motiv că, aparținând sfârșitului de an literar, cronicarul și le-a trecut pe răbojul „Mențiunilor critice” și socotește să le facă toate onorurile, în viitoarele numere ale revistei.

PERPESICUS

N. VERMONT.

Incontestabil că, dintre pictorii eclecticici, imediat următorii generației lui Grigorescu, N. Vermont este unul din cei mai inzeștrași, sub raportul sensibilității.

Lăudat, peste marginile cuvinței, de o seamă de amatori, executat, cu o disproporționată îndârjire, de alții, maestrul acesta delicat a rămas, în viață, un nehotărât.

În producția d-sale sunt atâtea elemente palpabile, cari trădează, la răstimpuri, penibila șovăială a unui talent corect și a unei simțiri nobile — în pragul marilor și decizivelor răspântii.

Nu e greu să întrezărești, în toată activitatea plastică a d-lui Vermont, o serpentină, străină de artă, care se firuiește, cu bizară și plată încăpăținare, prin degetele, prin genele, prin sufletul artistului, obligându-l, clipă cu clipă, la o disciplină manufacturală — și la izgonirea aceluși cloceț lăuntric, cu manifestări, uneori, dezordonate, în afară, care, pe măsură ce străluminează efortul artistului, indispuie pe „amatorul” cu duhul de ceasornic patent — și-l îndepărtează.

În altă societate, în altă situație materială și, desigur, în alte meșesii spirituale, d. N. Vermont ar fi creiat slobod, deci, fără îndoială, mai vigros și mai personal.

Rămâne, totuși, un cald și simpatic „intimist” — chiar atunci când atacă — a contre cœur — compoziția mare, istorică ori religioasă, sau panoul cu tendință decorativă, menit să împodobască zidurile imense și severe ale instituțiilor oficiale.

IONEL IOANID.

Asemenea d-lui Vermont, d. Ionel Ioanid este și el un eclectic.

Dar un eclectic, care se străduiește a fi în ritmul epocii prezente.

Sunt două categorii, distincte, de eclecticici.

Unii, animați de totalitatea experimentelor tehnice din trecut; alții, hrânindu-și verva plastică din „Trouvaille”-urile tuturor paletelor moderne, devenite celebre, cu sau fără binecuvântate temeiuri.

Și în primul, și în al doilea caz — (în al II-lea se clasează d. Ioanid) — eclecticul, preocupat exclusiv de perfecționarea meșteșugului, rămâne, întotdeauna, străin de acel „Seelebernegung” al personalităților createoare, din a căror manifestare exterioară se adapă.

Dar, mai ales, nu vibrează, decât relativ, la atingerea cu natura, care provoacă, în temperamentele predestinate, beția aceea frenetică, dureroasă, chinuitoare: însăși plămădă a artei, cu întreg arsenalul adecvat exprimării inteligibile.

Tehnica e în funcție de viziune interioară.

Dotat cu o surprinzătoare îndemânare, care s'a călit în forja unui eclecticism sănătos, — nu-i mai rămâne acum d-lui Ionel Ioanid decât să se concentreze asupra, să se adâncească în hrubele propriului suflet — și să smulgă de acolo, odată cu freacă deosebită de spiritului, și mijloacele particulare, prin care să ni-l împărtășească.

Aici încep, pentru orice artist, durerile nașterii.

Cine le evită, avortează...

N. N. TONITZA

Leon Werth: „Bonnard” (90 reproducții) 40 fr.

Elie Faure, Jules Roumans, Charles Vilarac, L. Werth: „Matisse” (95 reproducții) 50 fr.

Georges Besson: „Marquet” (40 reproducții, 29 reproducții) 40 fr.

- 416 + VIII p. Lei 100. (Curs de medicină legală. Vol. IV).
- Nicolau** (Dr. Gr.). — Un pericol social. Alcoolismul cu toate boalele lui. București, (Tip. „Române-Unitate”), 1925, IV + 64 p. Lei 30.
63. AGRICULTURA
- Munteanu** (N. C.). — „Plugarul iscusit”, îndrumări practice. Iași, (Tip. „Viața Românească”), 1925, 34 p. Fig. Lei 6.
- Lecca** (George G.). — Dresajul cânelui de aret (prepelicarul). — Iași, (Tip. „Viața Românească”), 1925, VII—149 + III p. Fig. Lei 45.
8. LITERATURĂ.
- Iorga** (N.). — Istoria literaturii românești. I. Literatura populară. — Literatura slavonă. — Vechea literatură religioasă. — Întâii croniciari (—1688). Ediția a II-a. București, „Pavel Suru”, 400 p. Lei 200.
- Perpessicus**. — Repertoriu Critic. Arad, „Librăria Diecezană”, 1925, 189 [—191] p. Lei 15. (Biblioteca Semănătorul Nr. 120—122).
- Gane** (Ion). — „Liră de argint Sibleanu”. Conferință. București, „Cercul studentesc AL Sibleanu”, 1925, 15 p. Fig. Lei 8.
- Botez** (I.). — Hamlet în tragedia shakespeareană. Iași, (Tip. „Viața Românească”), 1925, 29 p. Lei 20.
- Ortiz** (Ramiro). — Italia modernă. București, „Ancora”, [1925], 288 p. Lei 60.
- Socac** (Emil I. V.). — Gândiri și maxime

morale. București, Editura Fundației I. V. Socac, [1925], 84 p. Lei 20.

a) Poezie.

Densusianu (Ovid). — În zorile vieții. București, Socac & Co., 1925, 44 p. Lei 25.

Gheorghiu (Virgil). — Cântările răsăritului. Iași, (Tip. „Viața Românească”), 1925, IV + 116 + IV p. Fig. Lei 30.

Speranția (Th. D.). — Anecdote proaspete. București, „Cartea Românească”, [1925], 247 p. Lei 70.

b) Teatru.

Defin (Ioan). — Povestea unui vis. În patru tablouri. Iași, (Tip. „Viața Românească”), 1925, 71 p. Lei 20.

c) Roman. Nuvelă.

Moldovanu (Corneliu). — Purgatoriul roman. Ediția II-a. București, „Cartea Românească”, [1925], 2 v., 341 [—343] p. (I); 391 p. (II). Lei 95.

d) Literatură străină tradusă.

Dumur (Louis). — Nach Paris! Traducere de A. P. N. (Textul întreg după ultima ediție București, „Universul”, 1925, 219 p. Lei 25. (Biblioteca „Universului” Nr. 1).

Zola (Émile). — Prăbușirea roman. Traducere de George B. Rareș. Ediția treia. București, „Socac & Co.” [1925], 608 p. Fig. Lei 100.

Goethe. — Faust opera completă. În românește de I. U. Soricu. București, „Ancora, S. Benvenisti & Co.”, [1925], 432 p. Lei 120.

Heiberg (Gunnar). — Balconul. Trei acte. Din limba norvegiană cu un studiu introductiv de Marcel Romanescu, București, „Cartea Românească”, 1925, 111 p. Lei 50.

9. ISTORIE. BIOGRAFIE.

Bulat (T. G.). — Contribuțiuni documentare la istoria Olteniei, Secolul XVI, XVII și XVIII. Râmnicul Vâlcea, (Tip. „Viitorul Vâlcei”), 1925, IV + 143 [—146] p. Lei 50.

— Ephemeris dacoromana. Annuario della scuola romana di Roma. Roma, Libreria di Scienze e Lettere, [1925], 2 v., VIII [—XI] + 413 p. Fig. (I 1923); 500 p. Fig. (II 1924).

Maiorescu (Titu). — Istoria contemporană a României (1868—1900). București, „Socac & Co.”, 1925, 456 p. Fig. Lei 100.

Pavlov (Monahul Petru). — Călăuză istorică despre Sfintele mănăstiri și schituri ale județ. Prahova: Sinaia, Ghighiu, Predealu, Zamfira, Susana, Cheia, Crasna, Lespezi, Brebu, Plocești, (Tip. „Concurența”), [1925], 64 p.

Vrăjitoru (Lt.-Col. D.). — Alexandru cel Mare, Anibal, Cezar și Napoleon. Viața și faptele lor. București, 1925, 256 p. Lei 100.

Zeletin (St.). — Istoria socială. Cum poate deveni istoria o știință a cauzalității. București, „Pagini agrare și sociale”, [1925], 24 p. Lei 20.

Luce Cousturier: „Seurat“ (40 reproducții, hors texte). 22 fr. 50.

Elle Faure: „Derain“ (80 reproducții) 35 fr.
L. Cousturier: „P. Signac“ (80 reproducții) 30 fr.

Elle Faure: „Cézanne“ (60 reproducții, hors texte) 35 fr.

Gustave Geffroy: „Sisley“ (24 hors-texte). Crès ed. 12 fr.

Roger Allard: „Le promenoir“ (22 eaux fortes et lithographies par M. Laurencin) ed. de l'Étoile.

Maurice Fenaille „Fr. Boucher“ (Ne'sson ed.).

Bayard: „Les meubles rustiques régionaux de la France“ (Garnier).

Calvarul revistelor

În CUVANTUL din 20 Decembrie 1925, d. CEZAR PETRESCU publică sub titlul „Revistele“ un foileton cu foarte juste observațiuni cu privire la viața și mai ales la moartea prea timpurie a revistelor. Remarca d-sale că editurile sunt cele mai indicate să genereze reviste durabile și se pare definitivă. La fel și despre foloasele revistelor pentru copii:

Prestigiul unei reviste servește de carte de vizită volumelor editate, fără ca prin aceasta independența de judecată a revistei să fie anulată până la a doua, un buletin editorial.

Acest lucru nu l-a înțeles însă nici una din editurile mari bucureștene. Nici „Cartea Românească“, nici „Cultura Națională“ — deși dispariția revistelor înseamnă pentru edituri pierderea contactului cu clientela de cititori. Pentru o editură, o revistă nu e o întreprindere riscată; își are mai întâi asigurată colaborarea autorilor pe care îi editează. Are o publicitate permanentă, singură și metodică. Are mijloacele de a o administra. Și toată experiența pe care fiecare revistă o încearcă aventuros de la primul număr. Iar revista ar fi asigurată de spațiul de timp necesar pentru penetrarea care îndebitează depășește mijloacele obișnuite încercări: cele mai multe reviste dispar exact când intră în obiectul cititorului, ca măgarul țiganului care a murit de foame exact când se de-prinsese.

Se pare însă, că nici o editură românească n'a priceput interesul comercial de a prelua editura unei reviste existente, dacă apariția uneia noi i s'ar părea un risc prea mare.

Rămân dar revistele să trăiască prin mijloace proprii. Adică să-și amâne dela o lună la alta, data fatală a dispariției.

Am insistat asupra cauzelor de gospodărie care pricinuesc această criză a periodicelor românești, pentru a reabilita lectorul. Cercul, nu știu din ce imbecilă sursă, ideea că numărul cititorilor s'a împușnat față de numărul dinainte de războiu. Totuși volumele lui Sadoveanu și Rebreanu au tras după războiu, câte trei și patru ediții de câte cinci mii de exemplare. Un volum cu succes ajungea la a doua ediție — și ediție de dinainte de războiu, de două și trei mii exemplare — abia după doi-trei ani. Există la noi, cinci-șase mii de cititori pe care îi socot cele mai de treabă și răbdătoare speci-mene naționale: cumpără orice revistă nouă, așteaptă pe cele care și-au amânat apariția, se bucură când se anunță un eveniment literar. Nu protestează nici când se urcă prețul, nici când revista și-a împușinat numărul paginilor: plătește și se resemnează. Cititorul are drept să se plângă de administrația revistelor, nu revistele de indiferența cititorului.

Revistele care n'au cititori, n'au fiindcă nu merită să aibă.

La TEATRUL NAȚIONAL: Prețioasele ridicule și Căsătoria

Dacă o piesă de teatru este o anume societate, — cu înși neînserși la oficial stării civile, dar tot așa de vii, de personali, de întregi, de măcinați de pasiuni și frământați de doruri, ca toți ceilalți cu bilete de identitate, — piesa e cu atât mai bună, cu cât personajele sunt mai bine definite, mai reale, mai întregi.

Dacă piesa de teatru a fost făcută, ca să biciuiască anume stări morale, sau intelectuale, ridiculizând unele laturi de manifestare, batjocorind unele preocupări, piesa poate fi o șarjă și pers. năgi le biete instrumente, — un soi de manechine, ori fantoșe la dispoziția directorului de scenă și desigur și a artiștilor, cu mai multă, ori mai puțină imaginație.

Am început cronica cu aceste două însemnări, voind să scriu despre „Prețioasele ridicule“, — piesa lui Molière — și despre „Căsătoria“ lui Gogol.

Amândouă sunt piese vechi, foarte vechi. Înfațesează atmosfere morale și sociale, care ar putea să intereseze mai numai din punct de vedere documentar. Valoarea lor dramatică e greu s'o apreciem acum, cu atât mai mult, cu cât artiștii se silesc să întrupeze personajii, peste care s'a așternut colbul vremii, de sub care vor să le dea înfațisări caricaturale. Spun aceasta mai ales, despre „Prețioasele ridicule“. A lipsit mai întâi acea traducere a textului original, care să transforme în românește ridiculul prețiosității expresiei încărcată de exagerare, de tendință nepotrivită, de amară diferență între puțința proprie de cugetare și văzuința de mainuțăreală.

A mai lipsit și controlul direcției de scenă, care a îngăduit violului artist Mann să se îmbrace într-un costum de chivuță, deși spunea că e costumul de marchiz și marchizul apăru în haina corectă și de marchiz sobru, a timpului.

Revistele pentru copii ar reprezenta ele singure o problemă aparte. Avem, dacă nu mă înșel cel puțin trei, de mar. tiraj. Cum tustrele au administrații cu experiență, soarta lor nu e primejduită sunt chiar afaceri bănoase. Poate nu corespund în totdeauna scopului pentru care au luat ființă: apelează prea puțin la scriitori, conțin prea multă umplutură redacțională. Dar că există și că prosperă, e deocamdată destul.

Întrețin gustul lecturii într-o măsură atât de mare de lectori încât nu se poate dintre aceștia să nu se recruteze la timp și lectorii maturi, când vor trece dela Tândărică la Sadoveanu ori la Tolstoi.

Nu avem o revistă de familie. Nu avem una de tiraj, pentru clientela școlară între 12-16 ani. Amândouă ar fi „afaceri“ pentru o editură. Ar fi și un mijloc sigur de penetrare culturală: punșile de trecere spre maturitatea intelectuală.

Cum ar putea interveni statul în sprijinirea periodicelor, fără a le diminua independența și fără a săvârși eroarea de a risipi fonduri inutile, în punza cătorva specialiștii antreprenori de publicații subvenționate, vom arăta în capitoul următor al soluțiilor generale.

Dacă n'ar fi fost o accentuată notă de exagerare, care să vateme însoși piesei, în fondul ei de construcție, fără îndoaie că reprezentarea „Prețioaselor ridicule“ ar fi putut să aibă o însemnătate mai pronunțată măcar din punct de vedere al istoriei dramatice.

Tinerii artiști, cari au avut roluri, în această piesă s'au silit s'o menție în cadrul ei de farsă. Rolurile femeilor sunt destul de grele și-am avut impresia, că d-ra Tanji Ciuceanu a putut să pună mai mult pitoresc decât d-na Radovici.

Cred, că d. Brancovici a dat prea mult înfațisare de burghez modern, rolului simpatic al lui la Grange.

În „Căsătoria“, excelentul artist Sârbu n'a creat un rol, ci a desăvârșit un tip. Tipul leneșului burocrat, fără voință, presumțios, incapabil să-și ia o răspundere, deși orgolios, a fost înfațisat de Sârbu în amănunte pitorești, impresionante și precise. Sârbu are inepușabile mijloace de a stăpâni scena și de a contura personajii, cât mai simplu și mai veridic.

O anume atmosferă din societatea ru-sească, în care Gogol cu admirabilă putere de observație a găsit caracteristice motive de comic, duioșie, pitoresc, milă și brutalitate — a fost prezentată în piesa „Căsătoria“, ca un întreg de istorie emoționantă.

Ivan Cusmici, consilier de Curte, ar vrea să se însoare. O pețitoare (d-na Cluceru) îi oferă pe Aglaia Tikonovici (d-na Natașa Alexandra). Șovăelile lui Cusmici, agățarea lui de cele mai neînsemnate amănunte, ca doar să se convingă, că trebuie să se însoare, de pildă întrebările puse simpaticului servitor Ștefan (D. Grigoriu), dacă cismarul, sau croitorul Ian întrebă, de ce stăpânul își face bajne și ghețe noi, sunt redate de Sârbu admirabil. Prilejul de amânare, ca să evite răspunderea actului căsătoriei, fuga, au fost magistral înfațisate de acest actor de mare talent.

În casa miresei, apar pretendenții: Jumară, un fioros egoist păntecos (d. Victor Antonescu); Jerakin, un pretențios și caraghios fost ofițer de marină (d. Mann); Anukin, o fantoșă insipidă (d. Fintesteanu) și Cusmici (Sârbu). Prietenul lui Cusmici, Kocikoriov (d. Calboreanu) în-lătură dificultățile, pune mâna rușnosului Cusmici, într-o Agafiei. Seara trebuia să fie nunta. Agafia apare în roche de mireasă, dar Cusmici — închis în casa miresei — găsind ușa închisă, face pe ferăstrău.

Despre Sârbu mi-am spus impresiile. Parcă piesa aceasta s'a reprezentat mai mult ca acest artist să-și valorifice însușirile.

D-na Natașa Alexandra a fost o pură rusoaică, naivă sau mai exact prostuță, credulă și simpatică. D. Mann și-a acomodat bine fantezia și vioiciunea. D. Fintesteanu foarte bine în croiala rolului de maniac sentimental. D. Victor Antonescu, acelaș căutător de originalitate sugestivă. D-na Cluceru în pețitoria și d-na Gusty în mama miresei, stăruitor de corecte. Cât despre d. Calboreanu, sunt dator să repet aceleași cuvinte bune, pe care i le-am spus și altă dată.

Incheiu: Piesa a fost jucată bine, fiindcă a fost jucată cu demnitate întrecere de artiști tineri echilibrând comicul, ca să nu degenereze.

B. CECROPIDE

Cronica muzicala

AL IV-lea CONCERT SIMFONIC DIRIJAT DE GEORGE GEORGESCU, SOLIST EMANUEL FEUERMAN — Ateneul Român, 28 XII 1925 —

Programul ultimului concert simfonic din anul ce trece — al patrulea simfonic din sesiunea în curs — a suferit o modificare în prima sa parte, înlocuindu-se simfonia în Fa minor de Tschai-kowsky printr-a cincea de Beethoven. Schimbarea nu s'a produs, socotim, ca o concesie făcută, „spiritelor amuzicale“ și nici din pricini strict tehnice, cât, după cât se pare, din motive de ordin extra muzical, motive care, ideologic, își află pururea o îndreptățire etică. În afară de primordialul său interes estetic, opera de artă poate fi considerată ca având însușirea de a înrăuri spiritul, temperând și înblânzind turburările sufletesti provocate de asprimea condițiilor de viață, alungând germeii descurajării și stimulând entuziasmul pentru ideal și eroism. Din acest punct de privire, nu este operă muzicală mai reprezentativă ca simfonia a cincea de Beethoven, nu este o altă operă de artă muzicală asupra căreia comentarii să fie mai înțeleși în a recunoaște că ideea fundamentală este: per aspera ad astra, „prin luptă la biruință“, „din noapte la lumină“ Insași Beethoven pare a fi fost înclinat să atribuie acest profund feteles uman operei sale, căreia i-ar fi înscris ca motto cuvintele cunoscute: „Așa bate destinul la poartă“. Cuvintele acestea vor a lămuri cele patru note ale temei inițiale și a le interpreta ca bătăi nemiloase ale destinului, dar sensul muzical al acestor note nu se poate lămuri decât în impresiunile lor dezvoltare, în conflictul tematic, în succesiunea modulațiilor de o îndrăzneală neobișnuită până la această operă, cum și în contrastul celor patru părți ale simfoniei, peste care ca o urmărire necurmată a destinului, apar din când în când, și ritmic și melodic, cele patru note de la începutul primei părți, pentru ca apoi finalul să încheie într'un triumfal „Allegro“, opera.

Influențat de sigur, de sfaturile lui Weingartner, George Georgescu a rărit mișcările indicate de partitură, în intenția, probabil, de a reda cât mai clară structura operei. Inceținelele de tempo însă, mai ales în partea a treia a piesei simfonice, în „Allegro. Doimea cu punct = 96“, desfigurează opera, iar în această parte răpesc operei tocmai ceea ce este caracteristic beethovenian, adică înlocuirea Menuettului din simfonia lui Haydn și Mozart prin Scherzo. Deși tot ternar ca tact, cum este și Menuettul din forma ciclică de sonată clasică, Scherzo-ul beethovenian trebuie întotdeauna luat într'un tempo mai mișcat, tocmai pentru a-i înlătura caracterul de dans. De altfel Beethoven a și indicat, într'adins, mișcarea metronomului. De semnalat sunt interesantele creșteri dinamice și emotionantele intențiuni de contraste, atât de surprinzătoarele anti-teze, specific beethoveniene. Nerealizate însă pe deplin atâtea intențiuni de interpretare! Numai schițate, nerotunjite în definitivă contopire a masei orchestrale și a baghetei dirigentiale.

O oarecare oboseală a orchestrei a răpit caracterul scânteietoare Uvertură „Carnavalul roman“ a lui Berlioz, operă de vervă orchestrală, de spirit de culoare și de imaginație plastică într'adevăr rare.

Asupra solistului în numărul viitor, după ce vom asculta și concertul ce a anunțat.

G. BRĂZUL

UN NECROLOG

pentru George Cornea

Să tot fie o lună de zile de când „Întâmplările din Capitală“ ale ziarilor se putea ceti despre sinuciderea căpitanului Gh. Popa. Poate că ne așteptam, toți cei ce-l cunoscuserăm, la sfârșitul acesta. Era în căpitanul Popa, în literatură Gheorghe Cornea, o energie biciuită, stridentă care putea prea bine să stea și pe pământ și în pământ. Din zilele militariei pe care împreună o făcuserăm în 1914 și până după războiul pe care-l epuizase în toate campaniile și toate greutățile infanteriștilor, căpitanul Gh. Cornea risipise neîntreput aceeași avalanșă de viață și de voință. Acum o lună s'a oprit. A voit s'o onrească, după cum tot din voință, dintr'o îndărătnică voință ajunsesse scriitor și un scriitor cu viguroase calități. „Simfonia morții“ și romanul „Nebunia lumii“ stau măturice. Într'o bună zi vom reveni, poate, asupra acestui caz scriitoricesc și asupra lecțiilor lui.

Decamdată să dăm cuvântul bunului părinte G. CALACTION care scrie în LUMEA (II, 44, Duminică, 13 Decembrie 1925) un admirabil și ceștinesc necrolog pentru sufletul neastâmpăratului Gheorghe Cornea:

Gheorghe Cornea avea, pentru această tristă indeletnicire a cuvântului scris, atitudine sufletească, încordarea și patima complexă a marilor scriitori. El credea că opera scrisă trebuie zmulșă, cu silințe statornice și istovitoare, din adâncul lumilor sufletești. Pentru el, cartea concepută și pusă în lucru era o ființă viitoare, care începea să se hrănească cu sângele, cu nervii, cu tihna, cu reverțiile, dar mai ales cu nopțile fără somn ale autorului. Obiceiul, pilduit de atotia fii ai visului — Balzac & Co. — obiceiul să scrii noaptea, să lași adică, la lumina slabă a lămpii, tâmpile tale, pradă patnjiilor nesățioși ai închipuirii: era regulă și nobil semn de breaslă, în viața de pe urmă a acestuia confrate.

Îmi spunea uneori, la lumina soarelui, probabil după ce veghiase ceasul întregi, de noapte, pe caetele lui: — „Să te apuși să scrii... Să vrei să scrii... Să treci dincolo de mahalalele cetății literare... Să pătrunzi printre adevărații meșteșugari, să fii asemenea cu ei!... Adică să iei cuvântul, cu desfoinția și cu siguranța giudaergiu-lui care prinde rubinul, cu clestele lui, ca să-l așeze tocmai în acea alocolă de aur unde se potrivește mai bine... Ce ușor este să bălăcești dicționarul și să aduni, mormane de hârtie unde cuvântul cade de prostie, lumea e de carton și eroii evocați sunt siluete de pe firmele panoramelor... Îmi dau seama din ce în ce mai bine ce însemnează jertfa literară... De câte șapte și opt ori mă prind la luptă cu câte un subiect rebel și blestemat, care îmi scapă din mâni, în faptul diminetel, tocmai când socotesc că năluca e biruită și captivă, în mreaja paginilor me'e!...“

L-am văzut, oara din urmă, aci aproape de casa mea, fiindcă locuia și el, în cartierul meu. Mi-a vorbit de o carte a lui, gata să apară de sub teascurile cutărei edituri... Mi-a vorbit de nu știu ce clădire, pe care o ridică undeva, și cu care nădăjduia să pună capăt chiriilor, mutărilor și conflictelor cu proprietarii...

Prea multe griji, prea multe planuri prea multe nopți nedormite și — probabil — prea mult zburcium și multe uragane în viața lui, de om croit numai pentru celibat și sihăstrie, și care totuși făcuse greșala să se căsătorească...

La câteva zile, după întâlnire, aflu de naufragiul lui. Ocamul nu putuse să mai

rezista. Vehemența aburtilor, adunați în el, îl biruise!

Cu strângere sufletească, îl adun pe acest sărman prтелен, din cele câteva cutți unde-l păstram, cu luare aminte, și-l găsesc ciudat dela început până la sfârșit. Nelămurit sunt în privința va'oril literare a lucrurilor pe cari apucase să le tipărească. Trist sunt că, trecând adeseori pe lângă mine, n'a voit să știe și să întrebe cum pot să persevereze, în viață, alții cartii trecut și se găsesc și azi, subț hamuri de streanguri și de noduri gordiane... Măhnit sunt că un suflet, deosebit de împodobit, și-a smuls cununa și-a zdrălit-o — sporind legiunile suicidului — în cloaca lui Satan....

Dar îl voi vedea, multă vreme, agățat subț lampa lui și la masa lui de lucru, și aducând meseriei noastre un omagiu puțin obicinuit... Poate că acel vo'um, pe care-l aștepta să pice din valurile tipografice, va dovedi tuturor — mai mult decât primele două — că literatura noastră a pierdut în Gheorghe Cornea un prețent de viață.

Poșta redacției

Nu avem nimic de retractat din ceea ce am scris sub acest titlu în No. 51 al „Universului Literar“. O completare se impune. Și pentru liniștirea corespondenților noștri nerăbdători și pentru a împăca conștiința redactorului. Nu a fost vorba să se răspundă la „Poșta Redacției“, oricui ține un condei în mână. Pentru așa ceva, paginile acestei reviste n'ar fi încăpătoare și un singur redactor ar fi în orice caz insuficient. Apelul nostru — căci apel voia să fie — căuta tocmai să preîntâmpine această gravă obiecțiune. Ne amintim de „Poșta Redacției“ dela felurite reviste din trecut. Într'adevăr se glumea cu frenezie. Nu vom face-o. Cut ar folosi să biciuim în public defecte, de multe ori sincere, deci nevinovate? Insași vom răspunde, întotdeauna, aceluia, cari din motive de tehnică a sumarelor, ar trebui să aștepte până să fie tipăriți;

Și aceluia cari ne cer relațiuni ce necesită răspunsuri prin poștă — înțelegem răspunsuri necesare —;

Și, mai ales, aceluia cari merită o incurajare, o îndrumare sau chiar un cuvânt de mulțumire.

Și-acum, înainte de a inaugura acest olt al muzelor, un răspuns în bloc: unii imită ne Eminescu și alții, pe Bacovia. Vom spune: cultul pentru Eminescu ca și adorația contagioasă a lui Bacovia sunt explicabile — dar nu mai puțin păcate.

Nevoia de a rima, de dragul rimet, nu e recomandabil. E de preferat o lectură serioasă, un drum în aer liber, chiar un sport și mai ales cultul pentru natură și pentru oameni. Sunt exerciții care favorizează, pe nesimțite, ne scriitor.

T. Răscanu. — Buhăești: — Veți primi o scrisoare.

Sergiu Daa. — Se va publica.

Cronica literară germană

E r a t ă

Literatura germană de azi se îndepărtează tot mai mult de sbuciumările colțuroase, de extazul nearticulat al expresionismului, dacă chiar personalitățile cele mai de seamă care au ilustrat acest curent s'au ferit de salturi nehibzuite spre domeniul liniștii organizate ce ar putea sintetiza în forme statice un întreg șir de tendințe dinamice. În cele mai multe cazuri, însă răzvrătirea cuvântului a adormit. Corul celor mulți care a acompaniat cu lirisme șipătoare și rupte înfrângerea Germaniei și acea revoluție, atât de spiritual botezată de marele romancier *Alfred Döblin* „Balul mascat german”, tace de mult. *Kasimir Edschmid* a atras, în ultimul timp, atenția Franței literare, în Germania, însă nimeni nu mai crede în viitorul prozei lui. Nu altfel le-a mers atâtor altor scriitori. *Hasenclever* și *Wolfenstein*, *van Hoddis*, *Lichtenstein*, *Lemm Gustav Sack*, *Benn*, *Becher*, *Ehrenstein*, *Leonhard*, *Otten*, *Ludwig Rubiner* au fost uitați. Pe drept și pe nedrept. Filtrul cel mare al timpului a lucrat mai repede ca ori când. Figurile reprezentative au rămas, au mers mai departe pe drumul ales mai de mult.

Prozatorul *Leonhard Frank*, autorul celebrului roman „*Die Räuberbande*”, a adăncit mult supra-realismul său — care n'are nimic comun cu sensul francez al acestui termen, ci înseamnă într'adevăr numai realitate rațională, dar potențiată, — iar *Fritz von Unruh*, unul dintre cei mai puternici mânăuitori ai cuvântului german, a rămas expresionist, ferindu-se, însă tot mai mult de expresia dramatică contopită în extaz și susținută de strigăte. Construcția dramelor sale a devenit tot mai puternică, pe când „*Gats*”, (1925) ultima piesă a lui *Georg Kaiser*, ne arată încă odată că autorul ei rămâne veșnic credincios spiritualității sale recete din trecut, închegând dialoguri eminente, fără a ajunge la idealul părerilor lui despre drama modernă: cuprinderea vieții între Platon și Cinematograf. Acest nespun de dibaciu constructor teatral care, firește, înseamnă o culme în evoluția dramei moderne, va trebui să mai arate încă cum că legăturile sale cu pulsația timpului cunoscut și dimensiunea a treia, adică adâncimea.

Dar nu numai alături de *Kaiser*, ci și în complexul literaturii germane de azi și din trecut, minunatul poet epic *Theodor Däubler* și romancierul *Alfred Döblin* ar putea să aibă dreptul la aceeași admirație a lumii întregi ca norvegianul *Knut Hamsun* sau *Marcel Proust*. Expresionismul lui *Däubler* nu a capitulat, dar și-a lărgit mult cadrul spiritual, cuprinzând intuitiv întreaga cultură clasică, („*Päan und Dithyrambos*”, *Insel-Verlag*, 1924) — pe când *Döblin* și-a strâns forma neobicinuit de grea și de mișcată, potențând și mai mult diferențiarca subiectivă a prozei lui.

În ultima lui carte, „*Reise in Polen*” (*S. Fischer-Verlag*, Berlin, 1926), apărută de Crăciun și sosită acum câteva zile la București, subiectivismul optimist și totuși foarte organizat a luat proporții necunoscute încă în scrisul german. Sunt pagini ce ne par uneori chiar ca o contopire între *Heinrich von Kleist* și *Charlie Caaplin*. Individualismul crește din pământ, țese un mit optimist din tot ce e mecanic și străin. Din necunoscut se încheagă un „da” răsunător și prelung față de furnicarul lumii. Nimic nu rămâne periferic. Un gest sau un surâs de țaran sau privirea unei femei sunt simboluri.

Însă pe când înfățișarea de suprafață

a curentului expresionist se stinse, forma clasică a poeziei lui *Ștefan George* își câștigă noi admiratori. Întoarcerea poeziei germane contemporane la forma înștită nu se poate însă concepe fără înrăurirea hotărâtoare a romanticului clasicist *Friedrich Hölderlin*, recunoscut astăzi ca cel mai de seamă poet liric german alături de *Goethe*. (O traducere a poemelor sale în franțuzește a apărut de curând). *Hölderlin*, care timp de un veac nu a fost luat în seamă, a devenit astăzi un fel de modă. Cuminițea poeziilor expresioniste pare imposibilă fără reapariția măsuratelor, seninelor sale poeme. În lirica germană contemporană și misticismul e încuiat în cuvinte foarte liniștite. Faptul că *Rudolf G. Binding* și *Wilhelm von Scholz* sunt astăzi poeții favoriți ai revistelor mari din Germania e foarte caracteristic pentru un întreg curent. Nicăeri Laotse n'a găsit, în ultimii ani, atâția adepți, ca în Germania. Cinci traduceri însemnate au propagat și au susținut această predilecție.

Totuși acum privirile se îndreaptă din nou în spre Apus, spre Franța și lumea anglo-saxonă. Și pe când haoticul prozator *Jean Paul* a fost redescoperit și receditat în foarte multe ediții, revistele germane sunt pline de autobiografii și note de drum. Toți vor parcă să-și rechemie timpul pierdut. Se poate întrezări chiar uneori o influență a lui *Marcel Proust*. *Hermann Hesse* a publicat de curând sub numele „*Kurgast*” jurnalul unui bolnav într'o mare stațiune balneară, iar *Josef Ponfen*, care acum cinci ani era prea puțin luat în seamă, publică nuvele foarte subiective ce nu sunt altceva decât însemnări desprinse de substanța epică, comună prozei germane de până acum. Nova carte a alsacianei *Anette Kolb* „*Snitzbogen*” (*S. Fischer-Verlag*, Berlin, 1925) urmează aceleași tendințe.

Succesul de librărie al anului 1925 a fost marele roman „*Der Zauberberg*” — „Muntele vrajei” — de *Thomas Mann*. În mai mult de 1200 pagini, nespun de severul stilist a realizat unul dintre cele mai de seamă romane ale întregii literaturi germane, un complex de viață ce se dezvoltă logic și organic și care cu cinstite poate sta alături de romanele „*Wilhelm Meister*” de *Goethe*, „*Siebenkäs*” de *Jean Paul*, „*Der grüne Heinrich*” de *Gottfried Keller* sau de „*Wallenstein*” de *Alfred Döblin*. *Thomas Mann* povestește cu suverană măiestrie soarta unui om tânăr într'un sanatoriu de tuberculoși din Dovas. Sanatoriul e un fel de republică a acelora ce trăesc îndepărtați de lume și care își are legile ei, obiceiurile ei. Un tânăr, cum l'am putea întâlni ori-unde, se dezvoltă în această atmosferă, se apropie tot mai mult de marca „*imagine a vieții*”. Cu totul nouă și unică pare anatomia lirică din acest roman. E un pol diametral opus lui *Dostoievski*. Și cu toate că angrenajul epic e cu mult mai puțin rezistent decât în romanul „*Buddenbrooks*”, spiritul cuprins de figurile vii și de acțiunea largă a cărții ni-l arată pe acest autor ajuns la un nivel cu totul superior, ce nu se îndepărtează niciodată de simțăminte foarte umane și europene.

Proza lui *Thomas Mann* e oarecum înrudită cu aceea a lui *Dickens* și a lui *Thackeray*. *Mann* nu are însă un fel caracteristic german de a vedea lucrurile și stările. Forma prozei germane se apropie, altminteri, pe altă cale, tot mai mult de aceea a popoarelor latine. Acei care cred fanatic în mânăuirea germană a sintaxei, admiră astăzi mai mult ca oricând nuve-

Cetitorii „Universului Literar” nu puteau fi scutiți de lepra greșelilor de tipar. Știm că ei au îndreptat o bună parte din ele. Din respectul pentru gândul autorilor vom indica, totuși câteva:

● În Nr. 51 (an. XI. II) în poezia „Cozia” a d-lui *Ion Pillat*, să se citească în strofa a II-a: *In amurg* în loc de *La amurg*.

● În strofa a III-a: *Stele au scilpit* în loc de *Stelele-au scilpit*.

● În acelaș număr, în articolul d-lui *Ramiro Ortiz*: „Ceva despre Petrarca și studiile limbei italiene în România”:

Pag. 5, col. I, rând 13: *puțin comune* a se citi: *nu tocmă vulgare*.

47: *scepticismul* a se citi: *secentismul*.

49: *calderonismul* a se citi: *culleranismul*.

56—57: a cărui schema o împrumută canzonetelor a se citi: și împrumută dela *Petrarca* schema canzonelor.

II, rând 15: ai cărei fii Români a se citi ai cărei fii.

16: *români* a se citi: *Români*.

26: *viața puternică* a se citi: *viața* — *ce-i drept* — *puternică*.

30: *e adevărat* a se citi: *cum e ramura culturii franceze*.

32—33: *fie ramura aceea a culturii franceze* se suprîmă.

38: *deși niciodată însuși* a se citi: *fîndcă niciodată nici chiar*.

III, rând 31: *Dar nu pot scăpa cu vedere* a se citi: *Și nu mă descurajează*.

41: *Dar* a se citi: *Și*.

52: *Gardoner* a se citi: *Gardner*.

56: *s-o predau* a se citi: *s'o înființez*.

60: *își fac o cinste din aceasta* a se citi: *își fac datoria*.

73: *Romanticismul* a se citi: *Romantismul*.

Pag. 6 col. IV, rând 6: *din inițiativa* a se citi: și datorită.

14: *Instituto* a se citi: *Istituto*.

21: *prilejul oferit* a se citi: *prilejul ce mi l-a oferit*.

● În Nr. 52 (an. XLII) în „*Teremoniile*” logofătului *Gheorgachi* această greșală i-nelegantă:

În pag. 7-a, col. 2-a: *confesioane* și nu *confectionate*.

Iele și anecdotele minuat ale lui *Wilhelm Schäfer* și toată proza lui *Rudolf Borchardt*. *Schäfer* a publicat de curând o nuvelă „*Hölderlins Einkehr*” (*Georg Müller-Verlag*, München, 1925) care ne înfățișează toate calitățile mari, dar și granițele felului lui de a cuprinde o acțiune ce și-a găsit premergători în anecdotele lui *Johann Peter Hebel*, în *Kleist* și *Jeremias Gotthelf*. *Rudolf Borchardt* publică în revista „*Deutsche Beiträge*” ce apare la München, fragmente din traducerea lui a „*Divinei Comedii*”. Apariția completă a acestei tălmăciri va fi, de sigur, unul dintre cele mai de seamă evenimente literare din Germania, fiind singura traducere bună de până acum; aceea a lui *Ștefan George* rămânând fragment.

În anul 1925 au apărut în traducere germană operele complete ale următorilor scriitori: *Balzac*, (trei ediții, apărute în editurile Rowohlt 44 volume). *Insel* și *Georg Müller*, *Mérimé*, *Gautier*, *Emile Zola*, *R. L. Stevenson*, *Galsworthy*. S'a început traducerea întregului ciclu „*A la recherche du temps perdu*” de *Marcel Proust*. Editura *Rütten & Loening*, *Frankfurt*, publică operele lui *Panaït Istrati* în traducere germană.

OSCAR WALTER CISEK

5 IANUARIE, 1853: Apare la Sibiu „Telegraful Român” sub conducerea lui Aron Florian.

1868: Apare la Pesta jurnalul politic și literar „Federațiunea” sub direcția lui Alexandru Roman.

1891: Apare la Blaj „Unirea” foaie bisericească-politică sub redacția D-rului Vasiliu Hossu.

4 IANUARIE, 1847: Apare la Blaj sub conducerea lui T. Cipariu „Organul luminării” prima revistă scrisă cu litere latine.

1852: S'a născut în Greifswald (Germania) scriitoarea Mite Kremnitz, cunoscuta filoromână și traducătoare din literatura noastră.

1868: Nicolae Blaremburg a vorbit la Ateneul Român din București „Despre poezia populară”.

1877: S'a născut în Brașov marele nostru filolog Sextil Pușariu.

5 IANUARIE, 1860: S'a serbat la Iași cu mare entuziasm și solemnitate, cea dintâi aniversare a Unirii Principatelor, la care a asistat Domnitorul Alexandru Ioan Cuza și soția sa Domnița Elena.

1878: S'a născut în Iași nuvelistul Em. Gârleanu.

1897: A murit istoricul ardelean Dr. Cr. Silași.

1903: Alexandru Vlahuță și George Cobuc părăsesc revista „Semănătorul”.

6 IANUARIE, 1802: S'a născut în Târговиște, Ioan Heliade Rădulescu.

1866: P. P. Carp a vorbit la Ateneul Român din București despre „Machbet de Shakespeare”.

1881: S'a născut în București poetul Ion Minulescu.

1906: Apare la Iași revista „Viața Românească”.

7 IANUARIE, 1839: Apare la Buzău „Vestitorul bisericesc” gazetă religioasă și morală, redactată de Terodiaconul Dionisie Romano și G. Munteanu.

1848: S'a născut în Siria lângă Arad, scriitorul Ioan Slavici.

1868: Vasile Alecsandri a vorbit la Ateneul Român „Despre poezia populară”.

1899: I. L. Caragiale a citit cu vervă și cunoscută mai multe bucăți literare, în sala Ateneului Român din București.

1908: A murit scriitorul Ronetti Roman.

1914: A murit folkloristul At. M. Marienescu.

8 IANUARIE, 1884: C. Dissescu a vorbit la Ateneul Român din București, despre „Partidele într-un stat constituțional”.

9 IANUARIE, 1844: Apare la Iași revista „Propășirea” condusă de M. Kogălniceanu, V. Alecsandri, I. Ghica și P. Bals.

1850: Apare la Iași „Gazeta de Moldavia” condusă de Gh. Asachi.

OMISIUNI

□ Desenul d-lui Liviu Rebreanu din Nr. 51 este al d-lui S. Maur.

□ Desenul d-lui Cincinat Pavelescu din Nr. 52 este al d-lui Marcel Iancu.

□ Desenul d-lui Dragoș Protopopescu din Nr. 52 este al d-lui Ștefan Dimitrescu.

□ Cele 6 coloane și jumătate din „Tezaururile” logofătului Gheorgachi sunt reproduse din „Povestiri din Cronicari”, culegerea d-lui Ovid Densușianu, publicată în „Biblioteca pentru toți”. Ultima parte e reprodusă din „Letopiseții”.

Premiul literar al „Ideei Europene”

În numărul viitor al „Universului Literar” vom consacra un editorial în legătură cu chestiunea premiilor literare și a eficacității lor.

Până atunci socotim interesant pentru cetitorii noștri, să reproducem următoarele rânduri cu care „Ideea Europeană” premerge cel de-al treilea scrutin al premiului ei și care va avea de ales între Ion Minulescu și Liviu Rebreanu.

Cum este un premiu plebiscitar, îndemnăm pe cetitorii noștri să participe la acest scrutin trimițându-și votul pe adresa: „Ideea Europeană”, strada Paris, Nr. 1.

„Cetitorii „Ideei Europene” au ales la al doilea scrutin al concursului nostru literar, pe scriitorii:

ION MINULESCU

și

LIVIU REBREANU

Acest concurs nu avea alt scop decât să încerce o trezire, în publicul ales, a interesului pentru literatura românească, foarte scăzut în ultimul timp — atât de scăzut, încât se admitea curent, chiar de către oamenii noștri de litere, îndrumători într'un chip ai opiniilor literare, — că interesul pentru literatura românească la publicul cititor nu depășește vârsta pubertății elevilor de liceu.

„Ideea Europeană”, neadresându-se acestei pătură impozante de cetitori, concursul ei literar risca să fie destul de temerar. Rezultatul de până acum însă, ne îngăduim a-l socoti concludent, întru cât scriitorii ieșiți la ultimul scrutin sunt cei mai caracteristici pentru concepțiile dominante astăzi în literatură, nu numai a noastră, dar și cea universală.

Cetitorii „Ideei Europene”, alegând pe scriitorii ION MINULESCU și LIVIU REBREANU, au relevat, credem, în afară de personalitatea acestor scriitori, și concepțiile dominante astăzi în literatură și reprezentate prin activitatea literară a acestora.

Au subliniat unii, deoparte, în ION MINULESCU: estetismul, individualismul, gustul său exclusiv și aristocrat pentru artă, liber de orice alte preocupări, obiectivismul său în înțelesul de pură contemplație artistică și, desigur, mijloacele rafinate ale fantaziei sale și haina de un gust expresionist a simfritii sale.

De cealaltă parte, LIVIU REBREANU este reprezentantul incontestat al unei gândiri aplicate la ideile moderne umanitare, sociale, cu vădite tendințe realiste și de pătrundere psihologică a sufletului omenesc, frământat de o concepție pozitivă asupra vieții pe care la rândul său o frământă cu mijloacele dinamice ale inspirației sale.

Acestea fiind cele două concepții despre artă pe care le descoperim în alegerea din urmă a cetitorilor „Ideei Europene”, ne-am gândit să ducem cât mai departe rezultatele concludente ale acestui concurs, făcând să beneficieze, în primul rând, din ieșirea la vocală, față în față, a acestor două concepții, interesul suprem pentru problema vieții noastre literare.

Avem de astă dată prilejul să stărnim acest suprem interes în publicul de astăzi, un interes care să ne reamintească premiile eroice ale luptelor literare de odinioară, pe argumente superioare de credință literară. Ne gândim la premiile când conștiința noastră publică se năstărea după duelul dintre Maiorescu și Gherea: Artă pentru artă sau Artă cu simfritii?

Și pentru o asemenea măreață miscare pe care o preconizăm acum, dându-ne seama că cuprinsul unei mici reviste de

idei, cum e a noastră, este neîncăpător, declarăm că problema astfel pusă de cetitorii „Ideei Europene”, o punem bucuros în circulație mai largă prin mijlocirea presei zilnice și a caselor de editură interesate la acest concurs.

Vom publica în No. viitor al „Ideei Europene”, rezultatul inițiativei întreprinse de noi deocamdată față de scriitorii aleși ai cetitorilor noștri și sperăm a face astfel din acest concurs o adevărată întrecere literară, care să restauzeze interesul pentru literatură în preocupările sufletesti ale publicului românesc.

„IDEEA EUROPEANĂ”

Cărți primite

(asupra cărora vom reveni în numerile viitoare:)

Soveja: Titu Maiorescu, ed. „Cartea Românească”, 1925; 45 lei.

I. Vlădescu: Isovoarele istoriei Românilor, I. Letopisețul dela Bistrița și Letopisețul dela Putna, ed. „Cartea Românească”, 1925; 60 lei.

Th. D. Speranția: Anecdote proaspete, vol. VIII, ed. „Cartea Românească”, 1925; 70 lei.

St. Zeletin: Burghezia română. Origina și rolul ei istoric, ed. „Cultura Națională”, 1925; 120 lei.

Lord Byron: Cain, un mister, tradus de Petre Grimm, ed. „Cultura Națională”, 1925; 60 lei.

Epictet: Manualul, tradus de C. Fedeleș, ed. „Cultura Națională”, 1925; 50 lei.

Euripide: Bacantele, Alceste, Ciclopul trad. St. Bezdechi, ed. „Cultura Națională”, 1925; 100 lei.

Xenofon: Apologia lui Socrate, trad. de St. Bezdechi, ed. „Cultura Națională”, 1925; 100 lei.

Goethe: Stella. Clavigo, Egmont, trei tragedii în proză, trad. de Traian Bratu, ed. „Cultura Națională”, 1925; 100 lei.

Tache Papahagi: Graiul și folklorul Maramureșului (Academia Română) „Cultura Națională”, 1925; 100 lei.

Goethe: Faust, opera completă, trad. de I. V. Soricu, ed. „Ancora” 1925; 120 lei.

E. Lovinescu: Istoria civilizației române moderne, vol. II și III, 1925; a câte 50 lei.

Gobineau: Renașterea, scene istorice alese, trad. de A. Toma, ed. „Ancora” 1925; 60 lei.

F. Aderca: Omul descompus, roman, ed. „Ancora”, 1925; 60 lei.

I. Vasilescu-Nottara: Străbătând China dela Shanghai la Peking. Note de călătorie. Cu 64 fotografii originale și o copertă ilustrată de pictorul M. Teșanu, ed. „Ancora”, 1926; 160 lei.

Almanahul Presei Române pe 1926, editat de „Sindicatul Presei Române din Ardeal și Banat”, Cluj, 1925; 100 lei.

St. V. Ionescu: Perspective. Ritmuri cronometrice, etc., Ploști, 1925; f. p.

E C O U R I

REDAȚIONALE

□ Tot ce privește redacția se va adresa, fie revistei „Universul literar”, fie redactorului, d. Perpessicius, în str. Brezoianu Nr. 9 bis.

□ Manuscrisele nepublicate se ard.

□ D-nii autori și editori ce trimit cărți pentru recensare sunt rugați a le adresa personal redactorului, în str. Brezoianu, Nr. 9 bis.

□ În numerele viitoare vom începe publicarea unor reportaje printre instituțiile de cultură.

Întâlnul nostru reportaj va arăta activitatea din 1925 a principalelor Case de editură din București.

SCRITORII

□ D. Liviu Rebreanu a terminat următoarele romane: „Magdalena sau întâiul gropar”, „Răscoala” și „Șarpele”.

□ D. N. Davidescu a terminat romanul: „Vioara mută”.

□ Romanul d-lui Vasile Savel: „Vadul Hoților” va ieși în curând de sub tipar.

□ D. George Gregorian pregătește pentru primăvară, un nou volum de „Poezii”.

□ „Danton”, piesa d-lui Camil Petrescu a fost primită în repertoriul Teatrului Regina-Maria.

□ „Ciclul vieții”, se va numi noul volum de versuri al d-lui Camil Petrescu. Va fi o completare a volumului „Versuri” — cu subtitlul „Ciclul Morții” — editat în 1913 de „Cultura Națională”.

□ D. Camil Petrescu va scoate în plachetă poeziile sale, publicate în „Sburătorul literar”: Luminis pentru Kicsikém.

□ D. Al. T. Stamatiad prepară un volum de poeme: „Peisajii sentimentale”.

□ D. I. Buzdugan a pregătit un volum de poeme: „Podgorii de aramă”.

□ „Strofe pentru elementele naturii” se va numi noul volum de poezii al d-lui Ion Minulescu.

□ D. Scarlat Struțeanu va publica „Introducere în estetică”: în două lucrări: 1. „Teoria imitației estetice” și „Teoria clarului confuz”.

□ „Comentarii critice” e titlul unui volum de folioane critice pe care-l va pune sub tipar d. Scarlat Struțeanu.

□ D. Tudor Vianu a tipărit o lucrare de estetică: „Dualismul artei”.

S. S. R.

□ Societatea Scriitorilor Români a ținut, Duminică 27 Decembrie, adunarea generală extraordinară în vederea modificării unor articole din statut și din Regulament. Ședința s'a deschis la ora 11 dim., sub președinția d-lui LIVIU REBREANU, președintele S. S. R.-ului, asistat de d. V. Russu-Șirianu, secretar.

Participă d-nii: Nichifor Crainic, N. Davidescu, I. Foti, Caton Teodorian, M. Sorbul, Gh. Adamescu, Mihăileanu-Stempo, Al. Cazaban, Al. Stamatiad, Alfred Moșoiu, George Gregorian, Camil Petrescu, Perpessicius, Tudor Vianu, R. Voinescu, Al. Sabaru, I. Giurgea, C. Ardeleanu, G. Stratulat, G. T. Niculescu-Varone, L. Dragos'av, I. Băbeanu și d-nele: Elena Bacaloglu și Argentină Monteoru.

„POESIS”

□ Gruparea „Poesis” va începe conferințele, la Fundația Regele Carol I, la sfârșitul lui Ianuarie. Ordinea se va fixa în curând. Numele conferențiarilor și subiectele sunt următoarele:

Paul Zarifopol, despre Marcel Proust.
M. Ralea, despre André Gide.

Tudor Vianu, despre M. Barrés.

Ion Marin Sadoveanu, despre Paul Claudel.

Ion Filat, despre M. Barrés.

M. Paleologu, despre Charles Maurras.

Sorin Negruzzi, despre Amiel.

S. Șerbescu, despre Henry Barbusse.

Emanoil Bucuța, despre Ch. Peguy.

Em. Ciomac, despre Roger Martin du Gard.

Perpessicius, despre Francisc James.

N. Davidescu, despre George Duhamel.

TEATRALE

□ „Manechinul sentimental”, piesa d-lui Ion Minulescu se reprezintă în ziua oară, la Național, Vineri, 8 Ianuarie.

□ „Regele Lear”, cu d. C. Nottara, se va juca în a doua jumătate a lui Ianuarie.

□ La Teatrul Regina-Maria se va juca în curând „Bătălia”, de Pierre Fondaie, după romanul lui Clandel Farrère.

□ La Teatrul Mic se repetă „Camera 34”, de Yves Mirande.

EXPOZIȚII

□ DUMINICĂ, 17 IANUARIE 1926, SE VA DESCHIDE EXPOZIȚIA D-LUI I. TEODORESCU-SION, ÎN SALA „ILEANA” — „CARTEA ROMÂNESCĂ”.

SOCIETĂȚI CULTURALE

□ În palatul Funcționarilor Publici din Piața Victoriei, s'a inaugurat, la 25 Decembrie 1925, un teatru al funcționarilor și pensionarilor publici.

Trupa d-nei Lucia Calomeri a jucat o piesă în trei acte: „De Crăciun”. D-na Bonciu-Lăcusteanu a cântat „Ave Maria”.

□ S'a inaugurat în str. Biserica Udricani 8, „Casa dr. Iuliu Barasch”, care cuprinde: un teatru, un ateneu popular și o policlinică.

Seara s'a jucat „Șaca'h”, de B. Luca.

□ Școala de industrie a Caselor Naționale din Breaza a ținut o serbare în scop filantropic.

A vorbit d. general Manolescu, președintele Caselor Naționale.

□ Joi, 31 Decembrie, Casa Națională din Breaza serbează ajunul Anului Nou, cu producții artistice ale sătenilor din loc și jur.

□ Reuniunea „Frăția” din Cața de pe Târnava, și-a dat balul anual în sala „Dacia”.

CONCERTE

□ La Ateneu, Vineri 8 Ianuarie: contrabasistul Iosif Pruner.

□ Luni 11 Ianuarie, la Ateneu, concertul „Filarmonice”, dirijat de G. Georgescu, cu d-na Muza G. Ciomac.

□ La Ateneu, la 22 Ianuarie, concert-piano: d-na Mania Botez.

□ Luni, 18 Ianuarie, în sala Sindicatului ziaristiilor, or. 9 seara, concertul de pian al d-lui N. Caravia.

□ D. G. Carussy, întreprinde un turneu muzical, în țară.

REVISTE

□ În „Ramuri-Drum Drept” (an XIX, No. 10 din Decembrie 1925): o frumoasă traducere „Scorusul” de A. Pop-Marian din Verhaeren; un fragment „Rinit fără ochi” din romanul „Intuneca e” al d-lui Cezar Petrescu și un articol „Actualitatea Sămănătorului” al d-lui D. Tomescu care — imprevizibil — anexează romanul „Io” al d-lui Rebreanu, disciplinei săptămânice.

□ Din „Contemporanul” (an IV No. 63) aceste versuri inițiale, singurele organizate dintr-o poezie „Toamnă” semnată Tana Quil:

Toamnă, vânturi umede și mol
Peste drumurile ce făcuserăm amândoi
Fire de pătajen peste ochi și mând
Semn uitat în cărți de săptământ...

□ În „Lumea” (II, 43 1 Ianuarie 1926): „Istoria de Crăciun” de Mihail Sadoveanu; „Cum am învățat să patinez” (literatură americană) de T. Arghe și „Poziția Festum” (cronică quasi-fantezistă) de N. N. Tomiza.

□ În „Țara de jos” (II, 11-12 Noembrie-Deceembrie 1925) vorbind de Proust, criticarul păcătuiește și față de limba franceză și față de cea românească, traducând pe „Du côté de chez Swann” și „À la recherche des jeunes filles en fleurs” cu: „En partea despre Swann” și „La umbra fetelor cu flori”.

□ În „Spectatorul” (I, 2, 24 Decembrie 1925), noua publicație săptămânală de critică și informație artistică, de E. Lovinescu scrie despre „Fundamentul sociologic al protecționismului cultural”. Desprindem acest citat de juste vederi:

„Toate instituțiile culturale românești au fost deci provocate de o inițiativă din afară, și, până la normalizarea procesului formației noastre, au încă nevoie, pentru a dura, de această inițiativă. Ori cât ar fi de discutabilă principial, în țări de civilizație recentă solicitarea statului pentru toate manifestările culturale devine o obligație morală; multă vreme în urmă, civilizația noastră nu se va putea susține decât în chip artificial, adică pe cale legală. Principiul este acesta și de jum seama de condițiile speciale ale formației civilizației noastre, nu poate fi altul. Mijloacele numai pot forma un obiect de discuție — pe care nu e momentul să-l numim vacuum. Oricum s'ar proceda, de altfel, partea negativă a criticii ar rămâne tot mai largă de cât partea pozitivă a realizării — mizerie legată de tot ce e anticipație și în fativă omenească”.

□ În „Ideea Europeană” (VII, No. 189, 15 Decembrie 1925): „Învățământul particular” de d. Octav Onicescu, care demonstrează că problema învățământului particular este tot așa de însemnată pentru învățământul românesc ca și pentru cel minoritar; „Filoneism și Mizonicism” de I. Nisipeanu.

□ „Gratul nostru” (I, No. 12, Decembrie 1925) din Bărlad conține epigrama la adresa d-lui Pamfil Șeiciră, republică după recenziile despre „Albastru” al d-lui G. Toțoveanu.

Cărți primite

Ion Gane: „Liră de argint Sibleanu”... conferință, 1925; 6 lei.

Charles Lebrun și D. Nanu: Micul alb, trei acte în versuri. Bibl. Semănătorul No. 98-99 ed. Libr. Dieceane, Arad, 1925; 10 lei.

Const. Sudețeanu: Introducere în sociologia lui Auguste Comte; Bibl. Semănătorul No. 102-103, id. id.

Goethe: Ifigenia în Taurida, trad. de V. Tempeanu; Bibl. Semănătorul No. 107-108, id. id.

Al. Manculescu: Tudor Dragomir, poezii, Bibl. Semănătorul No. 109-110; id. id.

Teodor Murășanu: Lumini suflă de vânt, versuri; Bibl. Semănătorul No. 114-110; id. id.

Gr. M. Alexandrescu: Fabule; Bibl. Semănătorul No. 120-121; id. id.